AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur - Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ
ՍՈՒՐԻԱ տար. 425, Վեցամսեայ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. տրկ. 6, Վեցամսեայ 4 տոլար
Տնօրէն - Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԴԱԿ

ازتـــــاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹ 1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1931

ԶԵՌՔԷ ՀԱՏԸ 3.50 Ս. Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամեն առաքում պէտք է ընել թերթիս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ՝ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրները ետ չեն վերադարձուիր | ԹԻՒ 43 (488)

Մ ԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅ ՃԵՄԱՐԱՆԸ

Ընթերցողները կարդացին հայ Ճեմարանի Վարչութեան ընդարձակ մէկ տեղեկագիր-հաշուետուութիւնը, իրենց մէկ տարուան կրթական գործունէութեան շուրջ և կրցան որոշ գաղափար մը կազմել այս հաստատութեան կարևորութեան և կանոնաւորութեան մասին։

Իսկապէս, պատրաստուած տեղեկագիրը, որ կը պատկերացնէր կրթական շրջանի մը բոլոր մանրամասնութիւնները և ցոյց կուտար Ճեմարանի մանկավարժական և ուսումնական յաջողութիւնները, անթերի էր։ Անոր վարիչները, մեր եկուլաւագոյն դաստիարակները՝ Լեւոն Շանթ և Ն. Աղբալեան իրենց կարելին ըրած էին այսքան կարճ ժամանակի մը միջոցին Ճեմարանը հասցնելու համար բաղձալուած բարձրութեան։

Հայ Ճեմարան մը, հոս Սուրիոյ մէջ գրեթէ անհրաժեշտութիւն մըն էր, ուր հազար տեսակ տառապանքէ և տարագրութիւններէ վերապրող հոծ հայութիւն մը ապաստանած էր՝ ենթակայ օտար վարժարաններու ձուլող և ապազգայնացնող վտանգին։ Անկասկած որ ազգային հասարակ դպրոցներ, թաղային վարժարաններ և մանկապարտէզներ սակաւաթիւ պէտքեր են և ամէն զոհողութիւն պէտք է տրամադրուի կանգուն պահելու համար զանոնք. սակայն անոնք կարող չէին գոհացում տալ կրթական մեծ գէպքին։

Սուրիոյ մէջ գոյութիւն ունին մէկէ աւելի օտար համալսարաններ և վարժարաններ, որոնցմէ կարող է օգտուիլ Սուրիահայ գաղութը։ Բայց մտաւոր զարգացման և կրթութեան հետ միաժամանակ պէտք է ցեղին և առաւելապէս նոր սերունդին ներշնչել այն իտէալները որ հայունն էին, են և պէտք պիտի ըլլան։ Այդ թերին է պատճառը որ հոս մեր աչքերուն առջև ամէն օր կը հանդիպինք հայ երիտասարդներու որոնք լաւագոյն կրթութիւն ստացած և մեծ յաջողութիւն գտած են ուսման մէջ, սակայն դժբաղդաբար զուրկ են ազգային գիտակցութենէ, եւ հայոց պատմութեան և հայ իտէալին անծանօթ են։

Օտարը, հակառակ իր արդիական ամէն կրթական մեթոտներուն, չէ հասկցած, չուզեր հասկնալ և պիտի չհասկնայ ո՛չ մեր ծով տառապանքը և ոչ ալ մեր առհմային բարքերն ու սովորութիւնները։ Հայ Ճեմարանը սակայն այդ բոլորին հետ Հայ երիտասարդին կուտայ նաև ազգային կրթութիւնը և կ'արթընցնէ անոր գիտակցութիւնը։ Հայ Ճեմարանին նման բարձր կրթական հաստատութիւն մըն է միայն որ ուրիշ արժէքներու հետ միացած պիտի դաստիարակէ նոր սերունդը և այսպիսով պիտի կարողանայ պատուար կանգնիլ հայ գաղութը կազմալուծելու ձգտող ամէն տեսակ ուժերու դէմ։

Սուրիոյ և Լիբանանի հայութիւնը ցոյց տուաւ իր համակրանքն ու գնահատանքը այս մեծ ձեռնարկին հանդէպ, «Համազգային»ի շուրջ հաւաքուելով և անդամակցելով անոր։ Գրեթէ Սուրիոյ և Լիբանանի բոլոր հայաշատ կեդրոններուն մէջ կազմուած են «Համազգային»ի Մ. ճիւղերը, որոնց կ'անդամակցին մեր ժողովուրդին լաւագոյն և գիտակից տարրերը։

Եւ այսքանը հազիւ մէկ տարուան միջոցին։ Վստահ ենք որ հետզհետէ աւելի պիտի ուռճանայ և տարածուի, դառնալով զօրաւոր ազդակներէն մէկը մեր գաղութի ազգային տեւականութեան։

Հայ Ճեմարանի հանդէպ նոր սերունդի մէջ ստեղծուած հետաքրքրութիւնն ու սէրը ուրիշ մէկ զօրաւոր փաստ է ապագայի յաջողութեան համար։ Ազգային վարժարաններէ շրջանաւարտ ուսանողներու հայեացքները ուղղուած են այժմ հայ Ճեմարանին։ Օտար բարձրագոյն վարժարաններ յաճախելու տենչը ներկայիս մարած է գրեթէ մեր նոր սերունդին մէջ։

Շատ կարճ ժամանակէն Հայ Ճեմարանը պիտի դառնայ մեր գաղութի իրական ջահը, որմէ պիտի լուսաւորուին նաև միւս գաղութները։ Ճեմարանի սերունդը պիտի ըլլայ մեր վաղուան ջահակիրը։

ՁԳԱՅԱՅՈՒՆՑ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ

Ո՞Վ Է ՃԷՄԱԼ ՓԱՇԱՅԻ ՍՊԱՆՆԻՉԸ

ՉԵԿԱՅԻ ԳԱՂՏՆԻ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

«Էլ Աևրար»ի Պոլսոյ թղթակիցը 20 Յուլիս թուականով կը գրէ իր թերթին.—

Ցայտնի է որ դահիճ Ահմէտ Ճէմալ փաշա մահափորձի ենթարկուեցաւ Թիֆլիսի մէջ։ Սակայն դեռ յայտնի չէ թէ ո՞վ է անոր սպաննիչը։ Ոմանք ըսին որ Դաշնակ կուսակցութեան պատկանող հայ մըն է Ճէմալ փաշան սպաննողը, որովհետև ժամանակին Ճէմալ Սուրիոյ մէջ բազմաթիւ հայեր մորթել տուած էր։

Բայց Սքպայ Տամպագի անուն չեկիստ ռուս մը կը հերքէ այդ լուրը և հետեւեալ կերպով կը պատմէ Ճէմալի սպանութիւնը։ Այդ միջոցին Աքպայ կը գտնուէր ռուսիա և վերջը զգացի մնալով իր ընկերներէն քաշուեցաւ Չեխոսլովաքիա և հոն հրատարակեց գիրք մը «Չեկա և երրորդ միջազգայնական» անունով։ Այդ գիրքին մէջ կը բացայայտէ Ճէմալ փաշայի սպանութեան

(Շար. Բ. էջ Ս. սիւնակ)

ՕՆՆԻԿԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿՍԱԾ

ՄՈՒՐԱՏ ՃԱՊՐԻՆ ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼԻ ԱԹՈՌԻՆ ՎՐԱՅ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴԱՏԱԽԱԶԻ ԾԱՆՐ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԿՐՕՆՔ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒԶԵՆ ԽԱՌՆԵԼ ԿԸՍԷ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Հալէպ, 28 Յուլիս 1931

Հալէպի Ոճրագաց խառն դատարանին առջեւ սկսաւ սպանութեան դատավարութիւնը տարաբաղդ Օննիկ Պօղիկեանի, որ մօտ 13 ամիս առաջ խժդժօրէն սպաննուած էր Մուրատ Ճապրիի եւ իր մարդոց կողմէ։ Ամբողջութեամբ պիտի ներկայացնեմ «Ազդակ»ի ընթերցողներուն, դատավարութեան մանրամասնութիւնները։ Դատավարութեան սկսելէն 24 ժամ առաջ, Մուրատ Ճապրին արդէն ձերբակալուած եւ բանտ տարուած էր։

Ամսոյս 28ին, առաւօտեան ժամը 6ին, Հալէպի Խառն դատարանի պալատը եկաւ ընդհանուր Ապահովութեան Տնօրէնը, հետը ունենալով 20 ոստիկան, ժանտարմա մը և երեք ֆրանսացի ոստիկաններ, պաշտպանութեան համար։

Ժամը 6,30ին, արտօնուեցան դատարան մտնել անոնք որոնք նախապէս կրցած էին մասնաւոր արտօնագիրներ ձեռք անցնել, ներկայ գտնուելու համար դատավարութեան։ Ժամը 7ին, արդէն դատարանի սրահին առջեւ ծովածաւալ բազմութիւն մը լեցուած էր։

Ամբաստանուածները

Ժամը 7ին, բանտէն երկու կառքեր հասան. առաջինին մէջ կը գտնուէր ոճրագործ Հաճը Մուրատ Ճապրի և իր պաշտպան փաստաբանը Պ. Էտմոն Րապպաթ, ընկերակցութեամբ երկու ժանտարմաներու։ Երկրորդին մէջ կը գտնուէին միւս երկու ոճրագործները՝ Մուհամմէտ Մէքքէ Մուրատ Ճապրիի գործակատարը և Շուքրի Մուսթաֆա խոհարարապետը։

Անոնք վար առնուեցան կառքէն և առաջնորդուեցան ամբաստանեալներու յատկացուած արգելարանին մէջ։ Սուինաւոր ժանտարմներ կ'սպասէին ամբաստանեալները։

Հաճը Մուրատ դատավարութեան առաջ

Հաճը Մուրատ շատ կ'աշխատէր ինքզինքը զսպել և պաղարիւն ցոյց տալ. սակայն իր դէմքէն որոշ կերպով կը հասկցուէր թէ՝ ներքին որքան տանջանք և մտահոգութիւն ունէր։ Ակնոցները հանելէն վերջ, տեսնուեցաւ որ իր աչքերը կարմրած են և բոցեր կը ժայթքեցնեն։

Խոհարարապետը

Շուքրիւ Մուսթաֆա կը ժպտէր, կարծես թէ՝ վստահ էր իր անմեղութեան։ Գլուխը խոշոր գլխարկ մը դրած էր. հին թիւրք Ֆաշ... ցորդներուն պէս այտերը ցցուած և երկայն ձեւ մը ունէին։ Իսկ Մուհամմէտ Մէքքէ շատ մտածկոտ երեւոյթ մը ունէր։

Առաջին դատավարութիւնը

Ժամը 8ին յայտարարուեցաւ որ պիտի սկսի դատավարութիւնը։ Պ. Տօրման կը նախագահէր դատավարութեան, իսկ դատաւորներ էին Պ. Պ. Հասան Լէհուպի և Բրիվէ։ Ընդհանուր դատախազն էր Պ. Քալանտինի։

Տարաբաղդ Օննիկի պաշտպանն էր փաստաբան Պ. Հէնրի Սագգալ։ Իսկ Մուրատ Ճապրին կը պաշտպանէին Պ. Պ. Էտմոն Րապպաթ և Իզզէթ Սագգալ։ Խոհարարապետի պաշտպանը Պ. Ժան Մազլում էր և Մէքքէի պաշտպանը Նորաւարտ փաստաբան Պ. Էտտէ։ Դատախազի աթոռին վրայ կը նստէին Օննիկի մայրը, երկու քոյրերը և երկու եղբայրները։

Դատավարութիւնը սկսաւ։ Ամենէն առաջ առնուեցան ամբաստանեալներու ինքնութիւնները։ Հաճը Մուրատ, հետեւեալ կերպով նկարագրեց իր ինքնութիւնը.

— Ես Հաճը Ապտիւլ Գատիրի տղան եմ. մօրս անունը Ֆաթմա Ճապրի է. 67 տարեկան եմ. 11 զաւակ ունիմ. կալուածատէր եմ. ցարդ ոչ մէկ դատապարտութիւն կրած եմ։

Նախագահը կը թելադրէ

Ինքնութեանց առնուումը կատարուելէն վերջ, դատարանի նախագահը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ փաստաբաններուն. «Կ'ուզեմ որ Ձեր պաշտպանութիւնները օրէնքի սահմանէն դուրս չելլեն և խղճի խայթով պատրաստուին։ Պաղարիւնութիւնն ու լռութիւնը պէտք է յարգել։ Պէտք չէ դատի սահմաններէն դուրս ելնել։ Ոմանք այս դատին կ'ուզեն կրօնական կամ քաղաքական տարազ հագցնել. կը պահանջեմ Ձեզմէ որ Ձեր պաշտպանութեանց ընթացքին խուսափիք նման մտքերէ»։

Ընդհ. դատախազութեան տեսակէտը

Կարդացուեցաւ նաև ընդհ. դատախազութեան կողմէ պատրաստուած ամբաստանագիրը որուն ամփոփումը հետեւեալն էր.

«Օննիկ Հաճը Մուրատ Ճապրիի քովէն ելած էր, ստացած թոշակին քիչ ըլլալուն պատճառաւ։ Հաճը Մուրատ չուզեց անոր հեռացումը. վարիչի արտօնագիրն ու ամսականը պահեց իր քով։ Այս պատճառաւ վէճ ծագեցաւ անոնց միջև։ Դուրսէն կարգ մը մարդիկ միջամտեցին։ Անոնցմէ մէկը՝ Նաիմ Ճամուս էֆէնտի Օննիկը իր տունը տարաւ և անոր գործ մը գտաւ կարաժի մը մէջ. կարաժի տէրը սակայն պահանջեց Օննիկի վարիչութեան վկայագիրը, յայտարարելով որ այլապէս գործ չի կրնար տալ անոր։ Օննիկ ստիպուեցաւ երթալ նորէն Հաճը Մուրատի քով, առնելու համար իր վկայագիրը։

«21 Յուլիս 1930ին, Օննիկ գնաց Հաճը Մուրատ Ճապրիի տունը, պահանջելու համար իր վկայագիրը։ Անոր ներս մտնելէն քիչ վերջ լսուեցաւ կոհիւ մը աղմուկը, որմէ վերջ պալքոնէն վար ինկաւ մարմին մը։ Օննիկի մարմինն էր։ Բժնութեամբ տեսնուեցաւ որ գլխուն ու մարմնին վրայ մահացու վէրքեր կային։ Մուրատ Ճապրի պնդեց որ Օննիկ ինքզինքը վար նետած է, սակայն բժիշկները փաստեցին որ հարուածէ մը մեռած է ան։ Բացի այդ կարգ մը վկաներ յայտարարեցին թէ իրենք տեսեր են հաճը Մուրատ Ճապրիի և իր մարդոց Օննիկը պալքոնէն վար նետելը։ Հանրային կարծիքը կը հաւատայ որ Հաճի Մուրատ Ճապրի ջղային, հպարտ, բռնապետ մարդ մըն է և նկարագիր չունի»։

Դատաւորը հարցուց ընդհ. դատախազին թէ՝ հաստատ կը մնա՞յ իր թուած ամբաստանութիւններուն վրայ։ Դատախազը պատասխանեց, դիտելով փաստաբաններն ու ներկաները.

27 տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարեմ դատարաններու մէջ։ Այս դատի պէս դատ մը դեռ երբեք տեսած չեմ։ Ես չնորհակալ եմ Պ. Էտմոն Րապպաթէն որ կ'աշխատի Հաճը Մուրատ Ճապրին պաշտպանել, սակայն կը զարմանամ թէ՝ ինչո՞ւ Մուրատ Ճապրին երաշխաւորութեամբ արձակելու աշխատեցաւ, բայց միւս ընկերները թողուց բանտ, որոնք կըրնան անմեղ ըլլալ։

Վկաներ

Կանչուեցան վկաները, որոնց մէջ կը գտնուէին նաև խալամ կիներ։ Վկայ մը, Էլիզապէթ Սիմօ, որ Մուրատ Ճապրիի դէմ կարեւոր վկայութիւններ ըրած էր, բացակայ էր։

Ամբաստանագիր

Քարտուղարը կարդաց ամբաստանագիրը, որ երեք յօդուածներ կը պարունակէր։

Ա.— Վարիչ Օննիկի անձնասպանութիւնը չէ հաստատուած, ընդհակառակը բժիշկներու տեղեկագիրներէն կը հասկցուի որ Օննիկ սպաննուած է գանկին ճիշդ գագաթէն՝ երկաթ գործիքով մը և մարմինը ստացած է, նախ քան մեռնիլը, հարուածներ։

Բ.— Օննիկի գինեմոլ ըլլալը հաստատուած չէ. բայց հաստատուած է որ մահէն առաջ խմած չէր։ Հաստատուած է նաև որ Օննիկ Հաճը Մուրատ Ճապրիէն առնելիք ունէր և վերջինը չէր տուած. ընդհակառակը անոր ձեռքէն առած էր վարիչութեան արտօնագիրը. այդ պատճառաւ իրար մէջ տարակարծութիւններ գոյացած էին և որու պատճառաւ ալ տեղի ունեցաւ ոճիրը։

Գ.— Վկայութիւններէն հասկցուած է որ Օննիկ Մուրատ Ճապրիի և իր երկու մարդոց կողմէ դիտումնաւոր կերպով սպաննուած է։

Այս երեք յօդուածներու տրամադրութեանց համաձայն, ամբաստանիչ ատեանը թղթածրարները կը ղրկէր դատարան, յայտարարելով որ Մուրատ Ճապրի 22,000 ոսկի երաշխաւորութեամբ միայն կրնար բանտէն դուրս ելնել, ծերութեան և հիւանդութեան պատճառաւ։

Դատավարութիւնը կ'սկսի

Նախագահը արտօնեց Մուրատ Ճապրին նստիլ, որովհետև շատ տկար էր և սկսաւ հարցնել.

— Լսեցէ՞ք ձեր դէմ եղած ամբաստանութիւնները։

— Ես այս ոճիրին մէջ անմեղ եմ. քաւլիցի, ես անանկ բան չեմ ըներ.

— Է՛ ինչպէ՞ս կամբաստանեն քեզ, չիտակը ըսէ.

— Օննիկ մէկուկէս տարի ծառայեց իմ քով. գիս շատ կը ձանձրացնէր իր գինովութեան պատճառաւ։ Կառապաններ զայն շատ անգամներ փողոցներէն կը վերցնէին և կը բերէին տուն։ Բայց պատուաւոր և լաւ երիտասարդ մըն էր և իր գործին մէջ շատ յաջող և վստահելի։ Ես Եւրոպայ երթալ որոշած էի, գործէ հանեցի զինք։ Օննիկի քրոջ խնդրանքին վրայ ամսականէն մաս մը վար կը դնէի։ Եւրոպա գացի և մէկուկէս տարի մնացի հոն։ Վերադարձիս անհանգիստ եղայ։ Հարցուցի թէ՝ Օննիկ ի՞նչ եղաւ, դեղարան մը կ'աշխատի ըսին։ Հարցուցի դարձեալ, «դեռ կը գինովնա՞յ»։ ոչ ըսին, որու վրայ կանչեցի քովս։ Օննիկ ընդունեց մնալ քովս։ Ժամանակ մը անցաւ և ան երբեք չէր խմեր։ Վերջը մեծ պայրամին գիշերը եկաւ ինծի և օսմ. ոսկի մը ուզեց. հարցուցի թէ՝ ի՞նչ պիտի ընես այդ դրամը. պատասխանեց. «քէյֆ պիտի ընեմ»։ Տուի ոսկին։ 3-4 օր վերջ նորէն եկաւ ինծի գինով վիճակի մէջ։ Յանդիմանեցի զինք։ Թէպէտ խոստացաւ այլեւս չխմել, սակայն նորէն շարունակեց։

«Ես կը սիրէի Օննիկը և ինքն ալ կը սիրէր զիս, սակայն գինովութիւնը գինովութիւն է։

«Օր մըն ալ կէսօր էր. Տօքթ. Ալթունեանը հրաւիրեցի չեկաւ։ Ես ելած կերթայի անոր քով։ Դուրս ելայ որ Օննիկ սանդուխի վրայ նստած է. ըսի իրեն. «Ուլան տէրսուս, դեռ գինո՞վ ես»։ Հետեւեալ օր Օննիկ եկաւ և քոյրս սինեմա տանիլ ուզեց. բայց քոյրս վերադարձաւ, որովհետև Օննիկ գինով էր և չէր կրնար ինքնաշարժ քշել»։

Նախագահը այս միջոցիս թելադրեց կարճ խօսիլ և շատ մանրամասնութեանց մէջ չմտնել։

«Վերջապէս, լսաւ, Հաճը Մուրատ, քովէս հանեցի զինք։ Դէպքէն օր մը առաջ, Նաիմ Ճամուսի հետ քովս եկաւ։ Ճամուս պահանջեց Օննիկի վկայագիրը։ Ես ըսի որ քովս չէ, պիտի փնտռեմ, գտնելուս պէս կուտամ։ Ճամուս ըսաւ. «հիմայ կուզեմ, Աստուծմէ չե՞ս վախնար. այս աղքատ մըն է, մեղք չէ՞ զուն անոր վկայագիրն ու դրամը կ'ուրացնես»։ Ես ըսի. «գնա՛, կորսուէ. չե՞ս ամչնար. եթէ դատ ունիս, գնա՛ կառավարութեան դիմէ»։

ՏԱՐԱԲԱՂԴ ՕՆՆԻԿԸ

ՀԱՅԵՐԸ

Եթէ մեզի միայ հայերը, ընդհակառակը, ինքնապաշտպանութեան համար մարդկային ու քաղաքակրթական միջոցները որդեգրելնուն համար է որ Դաշնակներու ակռայէն, կտուցէն և աքցաններէն հեռու կը մնան։

«Յուսաբեր»ի 1931 Յունուար 96ի թիւէն.

«ՄԵՆՔ ԵՒ ՄԵՐ ԴԱՏԸ.— Արարատի ձորերը պոլշեւիկ ըլլալուն պէս, ռուսահայաստանի դռները փակուեցան։ Տարագրութեան մէջ գտնուող հայերը անհայրենիք ժողովուրդ մը դարձան։ Մեր գտնուած գարուն մէջ ժողովուրդները իրենց քաղաքական կուսակցութեանց հետ կապ կըրնեն։ 1920էն սկսած հայ քաղաքական կուսակցութիւնները ի՞նչ ըրին։ Ասոր հաշիւը Ռամկավարներէն, Հնչակներէն և Դաշնակներէն պէտք է հարցնել։ Ասոնցմէ Ռամկավարներն ու Հնչակները ոչ մէկ գործունէութիւն չեն ունեցած։ Գործող կուսակցութիւնը միայն Դաշնակցութիւնն է։ Եւ 1931էն սկսեալ իր բոլոր պատրաստութիւնները լրացուցած ըլլալով...»

Սելանիկ հրատարակուող «Հորիզոն» թերթէն.

«Երբ իտալացիները հաշտութեան համաձայնագիրներ կը սրբագրեն, ինչո՞ւ ուրիշ համաձայնագիր մը կը մոռնան։ Իտալիոյ այսօրուան ընթացքին նայելով, կարելի է ենթադրել որ ան այս խնդրին երբեք պիտի չ'անդրադառնայ։ Դորածուած անիրաւութեանց դէմ ո մէկուն սիրտը կը բզքտուի։ Թիւրքիա հին Թիւրքիան [illegible]։ Ամենուն հետ բարեկամ եղած է։ Բոլոր ազգութեանց հաւասար գիրք մը ունի։ Անկասկած հեղինակութեան տէր է։ Այդ է պատճառը որ մոխրակոյտի մը վերածուած Լօզանը խառնել չմտածեր ոչ ոք։ Բայց մենք պիտի շարունակենք և օրին մէկը Լօզանի ամօթը պատմութեան էջերէն պիտի ջնջենք...»

Լօզանի դաշնագիրը ամօթ և անիրաւութիւն նկատող Դաշնակ խմբագիրներուն պատասխանելու համար նորէն Կազի փաշայի մեծ ճառէն քանի մը տող պատմել բաւական է, լռեցնելու համար այդ հոտած ֆօնօկրաֆները։

Ճառ, էջ 304.

«Գիտէք որ Մօնտրօսի զինադադարէն իվեր, հայերը, ըլլայ Հայաստանի մէջ և ըլլայ սահմանամերձ շրջաններու մէջ, թիւրքերը սպաննելէ չէին դադրեր։ 336ի աշնան հայկական զուլումները անհանդուրժելի դարձած էին... 336 Յունիսին, հայերը, Օլթիի մէջ կազմուած թիւրք տեղական կառավարութեան դէմ ըմբոստանալով այդ շրջանները գրաւեցին... վերջապէս Քէօթէքի և Պարտիզի շրջաններուն մէջ հաւաքուող մեր ուժերը հայերու կողմէ սկսած յարձակման վրայ, սկսան պատերազմի»։

Մենք չենք ուզեր բան մը աւելցնել ասոր վրայ։ Սակայն այդ ատենուան արեւելեան ճակատի մեր հրամանատարը, հայկական ուժերու հրամանատարին իր գրած մէկ յիշատակագիրի մը մէջ, յիշելէ վերջ հայերու կողմէ ի գործ դրուած զուլումներն ու բռնութիւնները, կաւելցնէր. «գիւղերէն թիւրք կիներ լեռները կը տարուին և հայերու փափաքներուն կը յանձնուին...»։

Ամէն բան կրնայ սուտ ըլլալ։ Բայց բան մը կայ ճիշդ և իրական, ան ալ հայերու հետ պաշտօնապէս կնքուած համաձայնութիւնն է։ 336ին, առաւօտ մը, հայ բանակի կատարած յարձակման միջոցին, անոնց մէջ կը գտնուէր անշուշտ այսօրուան Դաշնակ հերոսները։ Այդ

պարագաները։

«Ճէմալ փաշա Թիւրքիոյ ֆրանսական և անգլիական ուժերու կողմէ գրաւումէն վերջ, գնաց Պերլին և վերջը Մոսկուա, ուրկէ ստացած էր հրաւէր իր ընկերին՝ Էնվէր փաշայի հետ։ Ռուսերու նպատակն էր Թիւրք փաշաներու ղեկավարութեամբ կարմիր բանակ մը ղրկել Թիւրքիա հոն պոլշեւիկ վարչաձեւ յայտարարելու համար։

Ծրագիրը այս էր.

1.— Անմէտ Ճէմալ փաշա Կովկասի մէջ բանակ մը պիտի կազմակերպէր և պիտի արշաւէր Թիւրքիա.

2.— Էնվէր փաշան պիտի ճզմէր Պուխարա գտնուող հակապոլշեւիկ տարրերը.

3.— Քեազիմ Գարապէքիր փաշան Թիւրք արեւելեան նահանգներու մէջ պիտի յառաջացնէր ապըստամբութիւն։

Գրքին հեղինակը գրելէ վերջ թէ պոլշեւիկները ինչ շարժումներ ստեղծեցին և ինչպէս գործեցին իրենց ծրագիրներու յաջողութեան համար, կը պատմէ անոնց Ճէմալ փաշայի հանդէպ թշնամական դիրք բռնելուն պատճառը։

Հեղինակը կը գրէ.

«Ջեկայի պետը զիս հրաւիրեց և ըսաւ. «Նախկին Օսմանեան պետութեան ծովային նախարարը Ճէմալ փաշան, մեր մարդը եղաւ. անոր մէկ միլիոն ոսկի ռուբլի յատկացնել որոշեցինք, իր շարժումները գլուխ հանելու համար. քեզ լրտես կը կարգեմ անոր վրայ»։ Ճէմալ փաշա «ընկեր» Ճէմալ անունը առաւ։ Այլեւս ան մեծ դիրք և հեղինակութեան տէր չ'մնաց։ Միշտ կեանքէն գժգոհ էր և չէր հանդուրժեր ամենուն հաւասար ըլլալուն։

«Անկէ վերջ սովիէթ կառավարութիւնը Ճէմալ փաշան ղրկեց Քապուլ։ Հոն ամսական կ'ստանար 500 անգլ. ոսկի։ Ես լուր մը առի կառավարութենէս այդ միջոցին թէ Ճէմալ փաշան դաւաճանած է պոլշեւիկներուն և կ'աշխատի անգլիացիներու հաշւոյն։ Ինծմէ խնդրուեցաւ քանի մը լրտեսներ ղրկել Քապուլ, զայն հետապնդելու համար։

«Իմ ղրկած լրտեսներս օրը օրին տեղեկագիրներ ղրկեցին և փաստեր թուեցին, որոնց համաձայն կը հաստատուէր որ Ճէմալ փաշան ոչ միայն Աֆղանիստանի կը դաւաճանէր, այլ բոլոր պոլշեւիկեան գաղտնիքները կը հաղորդէր Անգլիոյ։ Ես ալ իմ կարգիս այդ բոլորը տեղեկացուցի Մոսկուա։

«Մոսկուան շատ բարկացաւ եւ Ճէմալ փաշայի մահուան վճիռը արձակեց։ Մանաւանդ այդ միջոցին Էնվէր փաշան ալ դաւաճանած էր և Պուխարայի մէջ սկսած էր Մոսկուայի դէմ գործել։

«Ճէմալ փաշա, որ այլեւս Անգլիոյ կողմէ գնուած էր, Պուխարա կերթար Էնվէրին միանալու համար։ Մոսկուան պաշտօն յանձնեց վրացի «ընկեր»ի մը Լուպաթզա անունով, սպաննելու համար Ճէմալ փաշան։

«Ճէմալ Պուխարա երթալու համար եկած էր Վրաստան։ Հոն Լուպաթզայի տունը հիւր մնաց։ Հետեւեալ օր երբ մեկնեցաւ դէպի Պուխարա, ճամբան տեղատարափ գընդակ տեղաց անոր վրայ և սպաննուեցաւ։ Բոլոր թուղթերն ու գաղտնիքները անցան Չեկայի ձեռքը և յանձնուեցան երրորդ Միջազգայնականին»։

առաւօտ յաջողութիւն գտնող յարձակման մասնակցողներէն ոմանք կը գտնուէին նաև մեր քէմալական կառավարութենէն հաշտութիւն ուզողներու մէջ։

Պոլսոյ, Ատանայի, Սասունի և Վանի մէջ հայերու, իսկ Եղրիի բոստանները քիւրտերու արիւնը թափող և դեռ թերթերու սիւնակներու մէջ իրաւունքէ և վրէժէ ճառող այս էֆէնտիները ո՞ւր էին Արաքսայքի ռազմադաշտերուն վրայ երբ իրաւունքն ու վրէժը կը լուծուէր... Եթէ ստորագրութենէ վերջ, իրաւունք և վրէժ ըսելով մահափորձեր կատարել, լեռներու կատարներուն վրայ և թերթերու սիւնակներուն մէջ պոռալ և կանչել քաղաքակրթութեան վայել բան մը ըլլար, Թիւրքիա այդ շարժման ամենէն ակիզբը կը գտնուէր, որովհետեւ մեր կորսնցուցած հողերը մեծ Հայաստանի հողերուն 5-6 անգամն են։

Գահիրէ հրատարակուող և իր կրակոտ գրութիւններով ծանօթ եղող Դաշնակ օրկան «Յուսաբեր» 3 Փետր. 1931ին, մեր Գահիրէի դեսպանատան մէկ հերքումը հերքելու ատեն կըսէ.

«Մինչեւ 24 Ապրիլ 1915 Թուականը, արեւելքի մէջ խաղաղ ու լուռ ապրող հայերու հիմայ ո՞ւր գտնուիլը կրնա՞յ մեզի իմացնել դեսպանատունը. անոնց հաշիւը որմէ՞ պէտք է հարցնել։ Շատ կը փափաքինք որ Էնկիւրին մեզի պատասխան տայ և մեր հայրենիք մը և ազգ մը չունենալը հերքէ»։

«Յուսաբեր»ի այս պատասխանին և փափաքին վրայ քիչ մը պէտք է կենալ։ Արեւելքի մէջ խաղաղ եւ լուռ ապրողները միայն հայերը չեն։ Հոն թիւրքեր ու քիւրտեր ալ կային։ Ասոնց օճախները մարող և դեռ մարելու աշխատողները որո՞նք են։ Ընդհանուր պատերազմի միջոցին ռուս բանակներու հետ միանալով այդ խաղաղ բոյներուն կրակ տեղացողներուն, թեւականօրէն մահափորձեր ընողներուն, մեծ քաղաքականութեանց խաբուելով «Հօյպուն» կամ «Հայքոյն» անուններու տակ հանգիստ լեռնցիները խաբելու և մեր սահմաններու ապահովութեամբ խաղցողներուն հանդէպ Թիւրք կառավարութեան ձեռքերը ծալլելով կենալը՞ կուզէք։

«Յուսաբեր»ը Էնկիւրիէն պատասխան կ'սպասէ։ Ես Էնկիւրի չեմ, բայց Էնկիւրիի յաւիտենական եւ անփոփոխ ձայնը անգամ մըն ալ կը կրկնեմ.

«Էֆէնտիներ, Պէօմրիւ համաձայնագիրը... հայերըդատէևիրաւունքէ դուրս հանուած է։ Ի վերջոյ գոյացող 16 Մարտ 337 թուակիր Մոսկուայի և 13 Հոկտեմբեր 337 թըւակիր Կարսի դաշնագիրները անոր տեղ ի զօրու եղած են»։

(2) (Շար.)

ՄԻ ԶՐՈՅՑ
ԿՈՄԻՏԱՍ ՎՐԴ.Ի ՀԵՏ

— Տեսնում ե՞ք, վարդապետ,— շարունակեցի չուզենալով կտրել խօսակցութեան թելը, մեր ժողովուրդը ձեզանով է որ ուրախանում ամէն տեղ, իսկ դուք մտել էք այստեղ խուցի մէջ և չէք ուզում դուրս գալ, ի՞նչ է ձեր վիճակը այստեղ, վերադարձիս ձեզ Հայաստան պիտի տանենք։

— Այո՛, այո՛ վարդապետ,— յարեց ընկերս, ամէնքս ալ պէտք է Հայաստան երթանք։

Վարդապետը մեր պնդումի վըրայ ժպտաց և ուղիղ նայելով աչքերիս մէջ, նոյն ժպիտը դէմքին, ասաց.—

— Ո՛չ, իմ ոտքերս հոս են, հողի վրայ, ես Հայաստան չեմ երթար մենք Անատոլուցի ենք, կը նախընտրեմ Անատոլուի գաւառները, մենք գաւառացի ենք։

— Է՛հ, վարդապետ.— ասաց ընկերս, այն ժամանակ Քէօթահիա երթանք։

— Ո՛չ, այն տեղ ալ չեմ երթար։

— Վարդապե՛տ,— դարձեալ շարունակեցի,— ամբողջ հայ ժողովուրդը, գրականութիւն ու՞ մամուլ զբաղած է ձեզմով, ձեր գովքն է անում, ձեզ շատ ու շատ է գնահատում, օր չի լինում, որ ձեր անունը չի յիշեն, ձեր գործերը չփառաբանեն։ Հապա դուք ձեր կողմից ի՞նչ էք մտածում, ի՞նչ էք խորհում երաժշտութեան մասին, փիլիսոփայութեան մասին, Աստուածութեան մասին, էս փուճ աշխարհի մասին և յաւիտենականութեան մասին։ Ես կ'ուզէի ձեր բոլոր մըտքերը մէկիկ մէկիկ գրի առնել և նոյնութեամբ յանձնել մամուլին, որ մեր ժողովուրդը կարդայ, ուրախանայ։ Արդեօք չէ՞ք կարող մի ուրիշ անգամ ժամադրութիւն նշանակել, որպէս զի ես ,կարողանայի գրի առնել այդ բոլորը։ Ի՞նչ էք ասում։

— Ես ձեռք ունիմ և գրիչ ունիմ (ձեռքով գրելու շարժում է անում) ես կրնամ այդ բոլորը գրել, դուն ի՞նչ պիտի պատմես, ան պատմէ։

— Ճի՛շդ է, վարդապետ,—հաստատեց ընկերս։

— Ասիկա պէտք է Եգիպտոս ղրկել.—յարեց Կոմիտասը, ժպտելով և բոլորիս դէմքը զննելով,—դուք դերասան էք։

— Ո՛չ վարդապետ, հակաճառեցի, գրող եմ։

— Դերասանն է՛լ գրող է,— ասաց, ձեռքի արհամարհական շարժումով,— դերասանութիւն մի՛ ըներ Պոլսոյ դերասաններուն պէս։

Մենք վճռել էինք այնքան ժամանակ զրուցել նրա հետ, քանի ինքը չէր ձանձրացել և քանի դեռ տեսակցութեան ժամը չէր լրացել, բայց Տիկ. Ալթունեան վերին աստիճանի զգայուն կին, առանց մեզ նախազգուշացնելու ոտքի կանգնեց ու նրան հետևեց վարդապետը։ Բարեկամներս Կոմիտասի ձեռքը սեղմեցին և անցան միջանցք, յետոյ շատ ուրախ և ոգևորուած մօտեցաւ ինձ, բռնեց իմ ձեռքը ու սկսեց ամուր թօթվել բարձրաձայն և հատու աւելացնելով՝

— Տե՛ս, քեզ կը խեղդեմ (դէմքը աւելի մօտեցնելով ինձ), քեզ կը խեղդեմ, գնա՛ և ըսէ ժողովուրդին, քո վարդապետին և եպիսկոպոսին, որ ես Կոմիտասն եմ։

Ու երեք անգամ նորից սեղմելով ձեռքս, անցաւ միջանցք, ուր սպասում է ղօնապանը։

— Վարդապե՛տ,— ասացի վերջին անգամ,— ի՞նչ ցանկութիւններ ունէք, ի՞նչ բանի կարիք էք զգում։ Ես կարող եմ ձեզ գոհացնել, եթէ գիրք կամ թերթ ուզում էք կարդալ՞ ուղարկեմ։

— Ո՛չ, ասաց նա, կտրուկ կերպով, ես հոս բանտարկեալ չեմ, ամէն ազատութիւն կը վայելեմ, գիրք, թերթ չեմ ուզեր կարդալ։ Ես իմ վանականի խցիկիս մէջն եմ, հանգիստ և խաղաղ և ոչ մէկ բանի պէտք ունիմ։

— Իսկ վերադարձիս կարելի՞ է ձեզ նորից տեսնել։

— Վերադարձին ինձ այլեւս հոս չէք գտներ, ես ճամբորդ եմ,— ասաց նա, տխուր և կսկծոտ դէմքով,—զբաղուած եմ ճամբորդա՛յան պատրաստութիւններով... բայց մեր երեխաները (մատը կոկորդին քսելով) միւնչեւ այստեղը հասաւ...

Ցետագայ խօսքերը անլսելի էին միայն վերջին անգամ ժպտելով, վիզը երկարեց պահապանին և իբր թէ գաղտնի բան ասաց։

Երբ հիւանդապահը մեզ ճամբու դրաւ մինչեւ բակը, դուռը նախօրօք փակելով, հարցրեց.—

— Ի՞նչ բանով էր հետաքրքրուած Կոմիտասը։

— Հին յուշերով։

— Իսկ ձեր ականջին ի՞նչ փըսփսաց,— հարցրին բարեկամներս։

— Ասածը ֆրանսերէն չէր,— պատասխանեց հիւանդապահը,—այս քանի օր գերազանց տրամադրութիւն ունի։

Երբ այս մռայլ պարիսպներից փողոց նետուեցինք, ինձ թւաց, որ յաւիտենական խաւարից լոյս աշխարհ ընկանք։

Հայոց պայծառ իմացականութիւններից մէկը ընդմիշտ այդ խաւարի մէջ է, հազւագիւտ պարագաներում կայծկլտացող։

(Վերջ) ՌԷՆ

ԳՐՔԻՍ ԶԱՄԲԻՒՂԷՆ

ՈՐԲԵՐԸ ԵՒ ԿԱՐԿԻՆԸ

Մենք հայերս, բոլոր ժողովուրդներէն աւելի կը սիրենք զբաղիլ քաղաքականութեամբ։ Այնպէս որ այս քաղաքին մէջ կօշիկ ներկող հայ տղայէն մինչեւ ազգին փարայով պանքեաութիւն ընողներն, անպատճառ թերթ կը կարդան և ամէն մարդ իր ասպարէզին համեմատ եզրակացութիւններ կը հանէ աշխարհի դիւանագիտութենէն։

Ես՞ ոչ պօյաճի եմ և ոչ ալ սարաֆ, այլ պարզ արհեստաւոր մը, և քիչ մըն ալ ազգայինճի, եթէ կ'ուզէք։ Գրեթէ բոլոր թերթերն ալ կը կարդամ, մէկ քանիին բաժանորդ եմ, միւսները օթլախութիւնով և մաս մըն ալ ընթերցասրահներուն մէջ կը հանդիպիմ։

Անցեալները թերթի մը մէջ երկրորդ էջին առաջին սիւնակին գըլուխը հանդիպեցայ պզտիկ զինանշանի մը՝ որուն մէջէն միմիայն կարկինը միտքս պահած եմ։ Որովհետեւ շատ խելքս չի հասնիր նուրբ բաներու, անմիջապէս գացի ինծմէ խելացի մարդու մը հարցնելու թէ այս ի՞նչ է։ Բարեկամս, որ 60ը անց մէկն էր, շատ երկիւղածութեամբ և յարգալիր վերաբերումով բացատրեց որ այդ զինանշանը կը պատկանի հայ քաղաքական կուսակցութեան մը։

Շատ լաւ։ Հիմա որ ծանօթ եմ այլեւս այդ նշանին, միշտ կը հետեւիմ այդ տեսակ նշան ունեցող թերթերուն։ Բայց ինչ մեղքս պահեմ, փիւչման եղայ գիտնալուս, կարդալուս և ժամանակս կորսնցնելուս համար։

Գիտէք թէ ինչ պատահեցաւ։

Կարդալու միջոցիս մէկ ալ մեր սա անուշիկ գծագրող որբերու հասցէին գրուած սատանակ բառին չի հանդիպի՞մ։

Կարծես մէկէն ի մէկ զազան մը եփուած ջուր թափեցին գլխուս և շշմած մնացի։ Դուցէ աչքերս զիս խաբած են ըսելով անգամ մը եւս կարդացի և տեսայ ճիշդ ու ճիշդ սատանակ բառը։

Անշուշտ դուք բոլորդ ալ այնպէս ազդուեցաք, բայց ես չափէն աւելի սիրելուս համար սա մեր աղանի պէս որբերը, կատղեցայ ուղղակի և եթէ այդ միջոցին այդ անպիտան բառը գրողը ձեռքս անցնէր, հաւատացէք պատառ պատառ կ'ընէի, վերջն ալ կ'երթայի որբերու ուղուրին բանտը կը պառկէի։

Ջավալլը տղաքը, կարծես իրենց քաշածները քիչ ըլլային քիչ մըն ալ սա հայ կարկինաւորներու ձեռքէն քաշելիք ունին եղեր։ Թուրքը փոխարինելու պաշտօ՞ն ունին և անոր կիսատ ձգած գործը կ'ուզեն իրենք լրացնել։ Այլ կերպ ի՞նչ բացատրութիւն տալ։

Վերջապէս այս բանին ալ խելքս յոգնեցուցի և ուզեցի իմանալ պատճառը։ Մեր բարեկամ որբ տըղաքը հաւաքեցի գլուխս և ըսի որ տղաք-ինչո՞ւ այս մարդիկը այնքան կատղեր են ձեզի դէմ։

Իրենց յանցանքը խոստովանեցան, որ քանի մը տարի առաջ, որբերէն մէկը սոփա մը քաշեր է մօրուաւոր մտաւորականի մը։ Ու ահա փոթորիկ։

Լաւ բանչէ։ Տղաք։ Պէտք է խելօք ըլլաք եայն յորդորեցի զիրենք։

Ինծ ըսին տղաքը որ, բարեկամ եղածը յանձանք է և մեղմէ մէկը յանձաւոր։ Ի՞նչ է այսքան այս խընդրին պոչէն բռնած կ'երթան։ Աշխարհ քանդուեցա՞ւ։ Ալ մեզ թող չի հալածեն պատառ մը կերցուցած հացին համար մեր աչքերը թող չի հանեն։ Ահա արդէն մենք մեծցեր ենք և ի վիճակի դարձեր մեր իւղովը տապկուելու։

Իսկ եթէ այսպէս շարունակ մեր ետեւէն կ'իյնան ու կը խածնեն մեզ, թող չի զարմանան թէ մենք ալ զիրենք ինչո՞ւ չենք սիրեր։ Ի հարկէ երբ մէկը երես դարձնէ մեզմէ մենք ալ անոր կը դարձնենք, և կ'երթանք այդպիսի մարդոց քով, որ դարձն ու ճալէն կը հասկնան ու մեզ կ'առաջնորդեն գործնական կեանքի մէջ։

Տեսայ որ տղոց ըսածը շատ արդարացի էր, և ինքզինքս տկար զգացի իրենց բան սորվեցնելու գործին մէջ։

Գուսփօ Տղաք։

ՍՈՒՐ-ԻԿ

ԿԵԱՆՔԻ ՄԷՋ
ՅԱՋՈՂԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կեանքի նպատակ մը ունեցիր, թէ ի՞նչ պիտի ըլլաս։

Հետեւեալ նշանաբանը ընտրէ. «ինչ որ ուրիշներ ըրած են, դուն ալ կրնաս ընել, եթէ միայն անխոնջ աշխատիս»։

Գործիդ վարպետը եղիր։

Գրաւոր դպրոցներէ օգտուէ։

Գրադարանէ օգտուէ։

Յաջող մարդոց կենսագրականները կարդա։

Կարդացածդ գործադրէ։

Ամէն օր ժամ մը ինքնազարգացումի յատկացուր։

Գրպանդ ընթերցանութեան գիրք մը ունեցիր։

Ճաշակաւոր հագուէ։

Հագուստներդ խոզանակէ։

Կօշիկներդ ամէն օր ներկէ։

Ամէն օր ածիլուէ։

Բերանդ չհոտի։

Ինքզինքդ վար մի զարներ։

Խօսակիցիդ դէմքը յիշէ։

Խօսակիցիդ անունը առուր։

Խօսակիցիդ մասին հետաքրքրուէ, և իր մասին խօսէ։

Թող որ խօսակիցդ ինք իր մասին խօսի, և մի ծաղրեր զայն։

Գովէ զինքը իր բացակայութեան։

Առողջութեանդ հոգ տար։

Միքրոպներէ զգուշացիր։

Սփորներու հետեւէ։

Զուարթ եղիր։

Ուղղամիտ եղիր։

Ճշդապահ եղիր գործիդ մէջ։

Ժամանակացոյց մը պատրաստէ, թէ այդ օրը ի՞նչ պիտի ընես։

Լաւ դատողութիւն ունեցիր, իրողութիւններու վրայ յենլով։

Բախտին մի հաւատար։

Նախապաշարեալ մի ըլլար։ Մի՛ հաւատար աչքի խաղալուն, սեւ կատուին, սուրճի գաւաթ նայելուն, ապագայ գուշակողներուն, թուղթ նայելուն, երեքշաբթի օր գործի սկսելուն, 13 թիւին, եայլն։

Ջանա քիչ ժամանակի մէջ շատ գործ արտադրել։

Ամէն գործ դուն մի՛ ըներ. լաւ է 15 հոգիի գործ տալ, քան 15 հոգիի գործը ինքդ ընել։

Մասնագէտներէ օգտուէ։

Գործը սորվէ անձնական գործի սկսելէ առաջ։

Գործդ լրացուր առանց վերակեցուիդ հսկողութեան։

Յաջողելու 4 կանոններ։

1.— Որոշէ։

2.— Սկսէ։

3.— Շարունակէ։

4.— Լրացուր։

ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ
ՊԻՏԻ ՍԿՍԻ 1932 ՄԱՐՏ 1ԻՆ

Գրեց՝ Զօր. ԼԻՒՏԷՆՏՕՐՖ

ՍՈՎԻԷԹՆԵՐ ՇԱՐԺՄԱՆ Կ'ՍԿՍԻՆ
ԹԻՒՐՔ ԲԱՆԱԿԸ ԿԸ ՄԻԱՆԱՅ ՌՈՒՍ ԲԱՆԱԿԻՆ
ԼԵՀ-ՌՈՒՄԷՆ ԲԱՆԱԿՆԵՐԸ ՋԱԽՋԱԽՈՒԱԾ

Սովիէթ բանակը զօրակոչի յայտարարութեան 24րդ օրը շարժման կ'սկսի։ Այսուամենայնիւ ան դեռ կատարելապէս պատրաստուած ալ չէ։

Շատ դանդաղ կը շարժին անոնք։ Ցեղափոխութիւնները Ռուսիոյ մէջ ալ շատ մըկարգեր կը խանգարեն և կացութիւնը կը ծանրացնեն։ Բանակ, զօրագունդ և գունդ դիւրաւ չեն հասնիր։ Անոնք մեծ զոհողութիւններով և ճիգերով կը շարժին։ Գերմանիայէն և Իտալիայէն ռուս բանակին բազմաթիւ հրամանատարներ կը ղրկուին։

Եւ բուն դժուարութիւնը այդ հրամանատարներուն դիւրաւ զինուորներու հետ չ'յարմարուելէն պիտի ծագի։

Բայց սովիէթ բանակը թիւով շատ մեծ է։

5.000,000 ռուս զինուորին միացած է նաև 1,200,000 թիւրք զինուորներ։

Ընդամենը 6,200,000ի մօտեցող այս ուժին կը դիմադրեն 2,000,000 լեհ և 1,700,000 ռումէն զինուորներ։ Լիթուանիոյ, Էսթոնիոյ եւ Լէթոնիայի սահմաններուն վրայ տկար ռուս ուժեր կը գտնուին։ Ֆինլանտիոյ դէմ ալ Բէթրէապուրկի մէջ նման ուժ մը պատրաստ է։

Երկրէն ներս մի միայն շատ վստահելի ուժեր պահուած են։ Ասոնք ընդհանուր ապահովութեան և երկրին ներքին անդորրութեան կը հսկեն։ Մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին նոր զինուորական կազմակերպութիւններ յառաջացնել համար։ Բոլոր սկզբնական նիւթերը կը բերուին Ամերիկայէն։

Մանչուրքի սահմաններուն վըրայ ալ մեծաքանակ ռուսական ուժեր տեղաւորուած են։ Ռուսիայէն, Թրքական բանակներով ամրացուած սովիէթ բանակի մասին, Պուքրէ, և Վարշաւիա եկող լուրերու վրայ, ռուս յառաջապահ ուժերու կողքին ինքնապաշտպանութեան ուժ տըրուիլը որոշուած է։ Որոշուած է նաև պուլկար ճակատի վրայ մի միայն տկար ուժեր պահել։

Ես այս ճակատներու վրայ տեղի ունենալիք պատերազմներու մասին ալ մանրամասնութեանց պիտի չմտնեմ։ Պատկերներս միայն ընդհանուր գծերը պիտի պատկերացնեն։ Ժողովուրդներուն, իրենց գլխին գալիքները հասկցնելու համար այսքանն ալ բաւական է։

Ռուս և թիւրք ուժեր, կամաց կամաց դէպի Լեհաստանի սահմանները, Կրոտնայի հիւսիսը Տինեէսթէլ և մինչեւ ռումանական սահման երկարող ընդարձակ գծի մը վրայ ընդհարման սկսած են։

Այս գծին վրայ յարձակումը ըսկըսած է պատերազմի 27րդ օրէն սկսեալ։ Եւ հետզհետէ վտանգը կը տարածուի դէպի հարաւ։

Պատերազմի յայտարարութեան 30րդ օրէն սկսեալ բոլոր ճակատներու վրայ ամենաբուռն բախումներ տեղի կունենան։

Սովիէթ Ռուսիոյ զինուորները մեծ կորուստներով և մեծաքանակ զինամթերք սպառելով կը յառաջանան։

Ռուս-թիւրք յարձակումը պատերազմի 33րդ օրէն սկսեալ իր ամբողջ սաստկութեամբ սկսած է։ Թիւրք և ռուս ուժերու յաղթանակին առջև չ'ջախջախուելու համար, ռումանական և լեհական բանակները, պէլճ, չեխ և սերպ ուժերու հասնելէն առաջ իրենց դիրքերը լքած են։

Իսկ անոնք, այս անգամ, Համպուրկի շրջաններէն և կամ Գերմանիոյ ռազմաճակատներէն դէպի Վիչուէլ կը քալեն։

Լեհ և ռումանական բանակնե-

ԹԵՐԹՕՆ «ԱԶԴԱԿ»Ի ԹԻՒ 8

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵՐ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԻ ՏԱԿ ԿԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՆ

ԻՍԱ ՄԱՐԳԱՐԷԻ ԱՐԻՒՆԸ...

Կռիւ թիւրքերու եւ հայերու միջեւ

ԵԸԼՏԸԶ ԱՀ ՈՒ ԴՈՂԻ ՄԷՋ

Ձերբակալուած հայերը

Հետեւեալ օր Միհրան և Համբարձում անուն երկու հայեր կրցայ ձերբակալել տալ։ Ասոնք Պատրիարքարանի եկեղեցիին մէջ գտնուող յեղափոխական խանգարիչ պետերու իրենց դուրսը գտնուող ընկերներուն հետ յարաբերութեան միջնորդներն էին։

Այս երկու հայերը նեղեցի և քօմիթէի գաղտնի ծրագիրներուն և շարժումներուն մասին տեղեկութիւն ուզեցի, յայտարարելով որ եթէ ճիշտ խօսին ոչ մէկ պատիժի պիտի ենթարկուին և ուզածին չափ դրամական նուէր պիտի ստանան։ Իսկ եթէ չխոստովանին, չեչտեցի իրենց, իբրև գրգռիչներ մինչեւ կախաղան պիտի բարձրացնեմ։

Անմիջապէս քակուեցաւ անոնց լեզուն և սկսան պատմել.

— Քօմիթէի ամենագործունեայ անդամներէն մէկը, Ձեր քանի մը օր առաջ բանտարկած Յակոբն է, թէպէտ Հնչակ կուսակցութեան երկրորդական դէմքերէն մէկն է։ Ամենէն աւելի աշխատող և բրօբականդ մղող մարդը ան է։ Անոր բանտարկուելէն վերջ քօմիթէի պետերը մեզի յանձնեցին բրօբականտի պաշտօնը։ Հիմայ, քօմիթէի ծրագիրը հետեւեալն է.— կամաց կամաց ամէն մարդու զէնք պիտի բաժնուի և տեսնուած բոլոր իսլամները պիտի սպաննուին։ Ասոնցմէ առաջ մէջտեղէն պիտի վերցուին ոստիկանութեան լրտեսութիւն ընողները։

Անկէ վերջ Պապը Ալի յարձակելով կառավարական պաշտօնեաներն ալ պիտի սպաննուին։ Անշուշտ այս կերպով արիւն թափուելուն և դէպքերը սկսելուն պէս իրենց նպատակները գործադրուած կըլլայ։

Հարցուցի.

— Շատ լաւ, ասոնք երբ պիտի ըլլան.

— Եթէ դուք զգուշութիւն ըրած չըլլայիք, հիմա եղած պիտի ըլլային. Զէնքերը արդէն բաժնուեցան։ Անցեալ օր, Պատրիարքարանի եկեղեցիին մէջ, երկու քահանաներ կանչըւեցան քօմիթէի պետերուն կողմէ։ Անոնց ներկայութեան հաւուրիբօն կատարուեցաւ։ Գիտէ՞ք ինչ է հավուրիբօն.

— Ոչ՛, չեմ գիտեր.

— Իսա մարգարէի արեան անունով ըրուած ամենամեծ երդումն է։ Բոլոր յեղափոխականները երդում ըրին որ մինչեւ իրենց արեան վերջին կաթիլը պիտի կռուին։ Այդ միջոցին ժամկոչն ալ զէնքեր բերաւ և զէնք չունեցողներուն տրուեցաւ. գործն ալ սկսաւ։ Հա՛, փաշաս արդէն չէ՞ք գիտեր, Ձեր Գօմիսէրները Մարգար և Տիգրան սպաննուած չե՞ն։ Ոստիկանութեան լրտեսութիւն ըրած ըլլալուն համար Սէնէքէրիի էֆէնտիին ալ հաշիւը տեսնուած չէ՞։

Իրապէս ըսածին պէս այս մարդիկը սպաննուած էին։ Ես ասոնց հարցաքննութեամբը զբաղած միջոցիս, կառավարութեան շատ օգտակարութիւններ ունեցող Մկրտիչ Թիւթիւնճեանի և Համբարձում էֆէնտիի սպաննուիլն ալ լսեցի։

Պաքըր Քէօյի մէջ ալ հաւատարիմ և բոլոր պաշտօնէութեան կողմէ սիրուած Միհրան էֆէնտին սպաննուած էր։

Հրաման հրամանի վրայ

Այն օր, Պոլսոյ մէջ, Կալաթա, Պէյօղլու, Գասըմ փաշա, Թօփհանէ, Իսկիւտար և Պօղազ Իչիի կարգ մը տեղերը ժողովուրդի մէջ խառնակութիւններ տեղի ունեցած են, հայերու և թիւրքերու միջեւ կռիւը սկսած էր։ Հակառակ անոր որ միջոցներս քիչ էին, սակայն մէկ կողմէն միւսը բաւականաչափ ոստիկան և ժանտարմա ղրկելով դէպքերու աւելի տարածումն ու սաստկանալը կ'արգիլէի։

Պաշտօնատունէս վայրկեան մ'իսկ հեռանալս ճիշդ չըլլալով հանդերձ, երբեմն վարչապետը կը կանչէր և զիս կ'զբաղեցնէր անպէտ վէճերով և երբեմն ալ Մապէյնէն անվերջ հրահանգներ կը ղրկուէր։ Դէպքերու արդիւնքն ու ընթացքը կը հարցուէր և ոեւէ մէկուն դժգոհութիւն չպատճառած ապահովութեան վերահաստատումը կը հրամայուէր։

Կէս գիշերէն վերջ, Բաղըպ անուն մէկուն ստորագրութեամբ եկող հեռագիր մը, առտուն կանուխ Մապէյն երթալս կը պահանջէր։

Մապէյն Կանչուեցայ

Ես, որ գիշեր ցերեկ դէպքերուն կը հսկէի, պէտք եղած կարգադրութիւնները կ'ընէի եւ Պէյօղլուի ու Իսկիւտարի միւթէսարըֆութեան ժանտարմաի եւ ոստիկանական տնօրէնութեանց հետ միշտ կը յարաբերէի, այս հրամանը զիս շատ նեղեց։ Այս տեսակ ատեն մը վայրկեան մ'իսկ տեղէս շարժիլըս յարմար չէր։ Ո՞վ գիտէ ինչ տեսակ կասկածներու եւ վախերու արդիւնք էր իմ մապէյն կանչուիլս։ (Շար.)

Ազգային Վիճակահանութեան Շահող Թիւերը

Երէկ կէսօրէ վերջ, Առաջնորդարանի մէջ տեղի ունեցաւ Ազգ. Վիճակահանութեան թիրաժը։ Ներկայ էին կառավարական երկու հսկիչներ և խուռներամ բազմութիւն մը։ Շահող թիւերն են.

6239 թիւը կը շահի 500 Ս. ոսկի, 5398 թիւը 25, 2181 թիւը 10 եւ 9977 թիւը 5 Ս. ոսկի:

Իսկ մէկական ոսկի կը շահին.

2918, 3120, 8082, 4090, 5122, 4297, 6741,
1159, 1342, 8603, 1696, 567, 8631, 3879, 4739,
7476, 3397, 5157, 7912, 1607, 758, 9349, 9994,
1781, 8261, 1733, 9511, 4180, 3507, 9859, 5457,
2808, 5310, 1155, 7523, 9951, 2151, 2836, 6894,
7741, 8503, 9424, 5547, 6485, 212, 1478, 3105,
6821, 2104, 2425, 3949, 97, 6919, 1572, 5016,
3765։

րը ընդարձակ ճակատներով Տօնչիկի և Պուքրէշի ուղղութիւնը բռնած են։

Ասոնք, դժբաղդ արեւելեան Եւրոպայի լեռներուն մէջ և զանազան գետերու վրայ, օրինակ Պուրկ, Բրութ և Սէրէթ, յաջողութիւն գտնելու կաշխատին։ Բայց ուժերնին կը նուազի։ Լեհական բանակին մէջ գտնուող ճերմակ ռուսերէն եւ Ուքրանիացիներէն շատեր ռուսերու կողմը կանցնին։

Հրեաները դէմ կը պատերազմին։ Այս բանակներուն մէջ, ապահով գիրքեր քաշուելու փափաքը հետզհետէ կ'աւելնայ։

Սովիէթ ռուսերն ու իրենց դաշնակիցը՝ Թիւրքեր, տեւականօրէն յարձակման և իրենց հակառակորդները կը հետապնդեն։

Ռուս-թիւրք բանակները մեծ յաջողութեամբ արեւելքէն արեւմուտք կը յառաջանան։ Միայն թէ՝ ռուսերը իրենց անցած տեղերուն մէջ չեն գտնար միայն թշնամի զինուորները ջարդելէ և հալածելէ, այլ խաղաղ ժողովուրդն ալ կը ջարդեն։

Սովիէթ բանակը իր մաած թշնամի երկիրներուն մէջ իր պոլշեւիկ դաշնակիցները գործի կը լծէ։

Լեհաստան և Ռումանիա, լեհ և ռումէն սահմանին եռւ, Սերպիոյ և չեխօսլովաքիոյ մէջ, մինչեւ անգամ Գերմանիա, պատերազմող բանակներու կողքին, շատ մը ըմբոստութիւններ գլուխ կը ցցեն։

Ֆրանսայի և Պելճիգայի մէջ, զինուորական հաստատութեանց և գործարաններու դէմ, գործաւորներու կողմէ յարձակումներ և ըմբոստութիւններ սկսած են։

Այս շարժումները կը յաջողին և թէ՝ թշնամի երկիրներու ժողովուրդներուն վրայ և թէ ալ տեղացիներու վրայ խոր տպաւորութիւններ թողած են։

Պատերազմի մօտաւորապէս 8րդ կամ 9րդ շաբթուան մէջ, Վիչսէլի պատերազմները, Սանէն և Քարբաթեան լեռներու եզերքէն մինչեւ Պուքրէշ և Թունա տարածուած են։ Շատ ընկճուած և ջախջախուած, ինչպէս յոգնած և տկարացած ռումէն-լեհ բանակները, սաստիկ և տեւական ռուս և թիւրք յարձակման հանդէպ հազիւ կրնան իրենք զիրենք պահել։ Միայն թէ՝ յարձակող բանակներն ալ մեծ կորուստներ տուած ըլլալնուն պատճառաւ, հետզհետէ կը տկարացնեն իրենց յարձակումները։

Ռուսերը կասկածելին ճակատ հաւաքել Ռուսիոյ ներսերը իրենց ձգած ուժերը։

Զինուորական գործարաններու մէջ գտնուող գործաւորներու ջանքերն ալ նուազած են։ Գործաւորները պոլշեւիզմեան սխալէին հակառակ են։ Ռուս պաշտօնեաներու ամենաուժեղ շարժումներն անգամ ազդեցութիւն չեն ըներ։

(9) (Շար.)

ԱՆՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԱՄՈՒՍԻՆԻ ՄԸ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Փարիզեան թերթ մը կը պատմէ հետեւեալ դէպքը.—

Քորպէյլի մօտ, Կասթօն Լըրի անուն 54 տարեկան խոհարար մը, որ կը բնակէր Վէրսայլի մէջ ինքնաշարժի արկածի մը զոհ եղաւ։ Արկածեալը փոխադրուեցաւ հիւանդանոց, ուր վազեց եկաւ իր կինը, ամուսնոյն արկածը լսելով։

Տիկին Լըրի քանի մը օր առաջ, երբնստեր էր ամուսնոյն անկողնին մօտ, կին մը ներս մտաւ այն սրահէն, ուր հիւանդը պառկած էր և յուզումը չի կարենալով զսպել, նետուեցաւ պրն. Լըրիի բազուկներուն մէջ.

— Ինչո՞ւ համար բաւ, ըսաւ, նորեկը հիւանդին, ինծ իմաց չտուիր արկածըդ որ գայի քեզ գտնէի։

— Ո՞վ էք, ըսաւ տիկին Լըրի նորեկ կնոջ ընթացքէն զայթակղած.

— Հապա դո՞ւք ով էք, պատասխանեց միւսը, և ի՞նչ գործ ունիք ամուսնոյս սնարին մօտ։

— Ձեր ամուսի՞նը, ո՞վ, իմ ամուսի՞նս....։

— Կը սխալիք տիկին, հրամեցէք ամուսնութեանս պաշտօնական թուղթը։

— Ահա՛ խմինս ալ, լաւ աչքէ անցուցէք։

Հիւանդը երկու կիներուն մէջտեղ մնացած էր ապշահար, երբ հիւանդապահուհի մը միջամտեց եւ կարդաց երկու կիներու ալ ամուսնութեան վաւերաթուղթերը, ուրկէ դ'երեւէր թէ արկածեալը երկու կին ունէր։ Առաջին կինը առած էր 1900ին, Փարիզի 15րդ. թաղամասին մէջ և անկէ ունեցած աղջիկ մը՝ 26 տարու այժմ. իսկ երկրորդ կնոջը հետ ամուսնացած էր անցած տարի Վէրսայլի մէջ, օգտուելով իր ինքնութեան թուղթին մէջ ամուսնացած ըլլալուն չի յիշուելէն,

Երկու կիներն ալ սարսափահար մնացեր էին իրենց հասարակաց ամուսինին ընթացքէն....։ Եւ երկուքն ալ հիւանդը թողուցին իր բախտին, մէկը-կիներէն վերջինները թալու բողոքելու համար ոստիկանութեան որ պրն. Լըրի զինք խաբած է, իսկ միւսը քաշուելու համար իր տունը, ամուսինէն բաժնուելու որոշումով։

Այս խեղճ արկածեալը յանձնուած է դատական իշխանութեանց, բազմակնութեան ամբաստանութեամբ։

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՇԱՐԺԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

Հիւսիսային երկրէն, յօգուտ Զանգեզուրի շարժի աղէտեալներուն, ստացուեր է 55 ռուբլի 70 կոպեկ։ «Խ. Հայաստան»ի մէջ յատուկ կերպով գրուած է այս լուրը։ Մինչդեռ գաղութահայութիւնը տասնեակ հազարներով օգնեց աղէտեալներուն եւ Երեւանի թերթերը այդ մասին երկու տող անգամ չգրեցին։ Նոյնը տեղի ունեցաւ նաև Լենինականի շարժի առթիւ գաղութներու մէջ հանգանակուած մեծ գումարի մասին։

Մեծ տառերով արձանագրուեցաւ Սիպերիոյ այսինչ քաղաքի Կովկասի անիշան օժանդակութիւնը, եւ բառ մը իսկ չգրուեցաւ գաղութներէն ղրկուած մօտ երկու միլիոն ֆրանք. ֆրանքի մասին։

ԵՐԵՒԱՆԸ ՊԷՏՔ Է ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ՎԵՐԱԾԵԼ

Երեւանի կուսակցական կազմակերպութիւններու նիստին մէջ որոշուած է հետեւեալ կէտերը Բաղխուրդի նկատողութեան յանձնել.

1.— Ժամանակին աւարտել սկսուած ձեռնարկութիւններու շինութիւնը։

2.— Յատուկ ուշադրութիւն դարձնել քաղաքի բարեզինութեան աշխատանքներուն (փողոցները քրբել, ծառեր տնկել, հրապարակներ բանալ)։

3.— Մինչեւ հանրակառքի կառուցումը, երթեւեկութիւնը դիւրացնելու համար օթօպիւսներ ձեռք բերել։

ՔԻՒՐՏ ԵՒ ԵԶԻՏԻ ԳԻՒՂԵՐԸ

Ապարանի շրջանին մէջ Եզիտի ազգաբնակութիւնը վեց հազարի կը հասնի։ Գիւղացիութեան խոշոր մասը կը զբաղի անասնաբուծութեամբ։ Քրտական գիւղերու ամենալաւներն հողամասերը կը գտնուին կուլակներու ձեռքը։ Ապարանի քիւրտ կուլակութիւնը (ունեւոր գիւղացի) բաւական սանձարձակ է։ Ներբին վէճեր կան տոհմական ու թայֆական, հինէն մնացած։ Գիւղացիները կը վախնան ցորենը դաշտ երթալ, խորհելով որ ուրիշ աշիրէթ մը կը յարձակի իրենց վրայ։ Սպանութեան դէպքեր անպակաս են։ Զարչարխ գիւղին մէջ կ'ապրին չորս աշիրէթ, չորսն ալ իրարմէ մարդ սպանած են ու արեան վրէժ ունին։

Քրտական գիւղերուն մէջ կոլտնտեսական շարժում գրեթէ չկայ։ 13 գիւղերին միայն մէկուն մէջ կարելի եղած է կոլեկտիւ տնտեսութիւն կազմակերպել։ Կուսակցական աշխատանք գրեթէ տարուած չէ։ Ընդամէնը 31 թեկնածու կայ 13 գիւղերու մէջ։ Դպրոցներ ալ չկան։

ՆՈՐ ԳԻՒՏ

Արթիկ. Տուֆի երկրաչափներէն Վիրաբեան մեքենայ մը հնարած է որ մեծապէս պիտի յեղաշրջէ տուֆի արտադրութիւնը։ Այդ մեքենան հնարաւորութիւն կուտայ հանքերէն ստանալ մշակուած, պատրաստի շինաքար, որը կարելի է անմիջականօրէն գործածել շինարարութեան համար։

Մեքենան քննուած եւ ընդունուած է բանուորական գիւտարարութեան բիւրոյի կողմէ։ Նախնական հաշիւներով, մեքենան արտադրութիւնը կը բարձրացնէ չորս անգամ եւ աւելի աժան ապրանք կ'ընէ։ Տասնեակ միլիոններով խնայութիւն պիտի կատարուի։

Հրահանգներ տրուած են անմիջապէս պատրաստել մեքենայի կաղապարները։

ԴԵՂԱՏՈՒՆ Կ'ՈՒԶԵՆ

Ալլահվէրտիի շրջանի կեդրոնին մէջ դեղատուն չկայ։ Այս խնդիրը կանուխէն քննուած ու երեսի վրայ լքուած է, յարմար շէնքի չգոյութեան պատճառաւ։ Մինչդեռ թղթակից մը կը գրէ թէ շէնք գտնելը դժուար չէ, եթէ ցանկութիւն ըլլայ։

Մէկ դեղարան կը գտնուի Ալլահվէրտիի գիւղին մէջ, բանուորական կեդրոնէն մօտ չորս քիլոմեթր հեռու։ Հիւանդ բանուորը ստիպուած է այդ ճամբան կտրել դեղ ստանալու համար։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԵՐԳԱՂԹԸ

Հեռագիրներ հաղորդեցին թէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը որոշած է հեռացնել մինչեւ 1933ի վերջերը Սուրիա եւ Լիբանան հայկական ներգաղթին պայմանաժամը։

Կը կարծուի գիտնալ սակայն որ սեղմումներ պիտի կատարուին հայերու նոյնանուն երկիրներ մուտքին վրայ։ Դաշնակներ Սուրիական եւ Լիբանանեան հպատակ չեն արդէն, կրնան ընդունուիլ միայն երբ վերջնականապէս չեն գար եւ կամ ալ նոր իրենց գոյութիւնը ապահովող հարուստ ազգականներ ունին։ Անկէ զատ ներգաղթողները կը պարտին ունենալ, Բ. Գոմիսէրութեան ընդհ. ապսպարկութենէն մասնաւոր արտօնութիւն մը։

ՄԷՅՍԷԼՈՒՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Ֆրանսացիներու եւ Սուրիացիներու միջեւ, Ֆէյսալ թագաւորի օրով, Մէյսալունի մէջ տեղի ունեցող պատերազմի տարեդարձին առթիւ, սգահանդէս մը տեղի ունեցաւ ամսոյս 24ին Եուսէֆ Ազմէ գերեզմանին վրայ։

Պէյրութէն եւ Դամասկոսէ պատուիրակութիւններ Մէյսալուն գացին կէսօրէն յետոյ։ Տէր. Շահպանտարի (ախոռեան), Իպրահիմ պէյ Հանանոյի, Հաշիմ պէյ էլ Աթասիի, Անամ թէրբի խմբագրութեան եւ Դամասկոսի Երիտասարդաց Միութեան Վարչութեան անունով ծաղկեպսակներ զետեղուեցան գերեզմանին վրայ։

Պ. Արմանազի խօսք առնելով դրուատեց մեռնող սուրիացիներու յաջողութիւնն ու հայրենասիրութիւնը բազմաթիւ ուրիշ անձեր եւս խօսեցան նոյն իմաստով։

Իրաքցի երեւելիներու պատուիրակութիւն մը, որուն կը մասնակցէր Իրաքի Ծերակոյտին անդամ, Սաֆրի պէյ էլ Ճամիլ, մասնակցեցաւ հանդիսութիւններուն։

ՄԷՍԷՎՎԷՐԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Գրած էինք ժամանակին, թէ Մէսէվվէրի սպանութեան քննութիւնները բոլորովին մասնաւոր են, դատական ծախսերու չգոյութեան պատճառաւ։ Դատարանը այդ ծախսերը կը պահանջէր զոհի պարագաներէն, որոնք արդէն հազարաւոր ոսկիներ ցրուած էին մինչեւ այն ատեն։

Այժմ ջանալով զոհի եղբայրները բողոք բարձրացուցած են հարցաքննիչ դատաւորի եւ ոստիկանութեան դէմ, յայտարարելով որ անոնք հետաքննութիւններն ու քննութիւնները դադրեցուցած են։ Մոյն բողոքագրին մէկ պատճէնը ղրկուած է Պ. Բոնսոյին։

ԷՄԻՐ ՔԷՅՍ ԹԻՒՐՔԻԱ Կ'ԵՐԹԱՅ

Հիւսին թագաւորի պզտիկ տղան Էմիր Ղէյս, Ֆէյսալ թագաւորի եղբայրը, Կիրակի կամ Երկուշաբթի օր Իրաքէն Դամասկոս պիտի գայ եւ պիտի երթայ Թիւրքիա ամիս մը մնալու համար հոն։

Այս ճամբորդութիւնը տաս կարեւորութեամբ կը դիտուի, որովհետեւ տեղի կունենայ Ֆէյսալի այցելութենէն վերջ։ Ոմանք կ'ըսեն թէ կալուածային խնդիրներու կարգադրութեան համար կ'երթայ ան, որովհետեւ Ֆէյսալ թագաւոր իր Թիւրքիա ունեցած կալուածները նուիրած է եղբայրներուն։

1935ԻՆ ՊԻՏԻ ԼՐԱՆԱՅ ՔԱՐԻՒՂԻ ՃԱՄԲԱՆ

Առջի օր Թէտմուր մեկնած են հանի մը երկրաչափներ։ Անոնցմէ մէկը յայտարարած է թէ՝ ընկերութիւնը կ'աշխատի ամեն գնով մինչեւ 1935 վերջացնել իր աշխատանքները։ Թէտմուր նշանակուած է գլխաւոր կեդրոնատեղի, ուր պիտի հանուին ղրկուած բոլոր հաշուեները ու տեղեկագիրները։ Կ'սպասուի որ մօտ ատենէն կը վերջանան անոնց պատրաստութիւնները եւ կը դրկուին ընկերութեան կեդրոնը։

ՌՈՍՏԻԿԱՆ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնութիւնը կ'իմացնէ որ հանի մը պաշտօնեաներու պէտք ունի, ոստիկանի պաշտօն կատարելու համար։ Նոյեմբեր 3ին քննութիւն պիտի կատարուի։ Թեկնածուները մինչեւ Հոկտ. 3ին պէտք է դիմեն եւ յայտնեն թէ՝ ո՞ր լեզուներու տեղեակ են։ Պէտք է ներկայեն նաեւ իրենց ինքնութեան թուղթի պատճէնները։ Դպրոցական վկայական եւ բարի վարուց վկայագիրներ անհրաժեշտ պէտք են։

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Վարիչներու սեղանական ընդգրկած է նոյական միջոց մը։ Թէև այսու իր անդամները պիտի կրեն իրենց լամբակին նշան մը որ իրենց արհեստակցական ձեռնհասութեան մասին լաւ գաղափար պիտի տայ ճամբորդներուն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆԵՐՈՒՄ ՄԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Բ. Գոմիսէրի փոխանորդը, Պ. Թէթրօ Յամսոյս 25ին տուած է որոշում մը որով ընդհ. ներում կը շնորհուի բոլոր այն քաղաքական դատապարտեալներուն, որոնք չէին օգտուած 16 Փետր. 1928ին Պ.Բոնսօյի կողմէ յայտարարուած ներումէն, հին բմբոստներուն, որոնք դեռ երկիր չեն վերադարձած եւ հնազանդութիւն չեն յայտնած որոշուած պայմանաժամին մէջ եւ այն բոլոր անձերուն որոնք դատապարտուած են ոճիրներու համար, որոնց ուղղակի պատճառը Սուրիոյ եւ Ճէպէլ Տիւզի ապստամբութեան կը վերագրուի։

Այս ներումէն չեն կրնար օգտուիլ անոնք որ դատապարտուած են զէն. առեւանգներէն կամ պատերազմական խորհուրդներէն եւ ոչ ալ այն անձեր, որոնց անունները կը գտնուին 1928 Փետրուարի ներումի որոշմանգրին Ա. եւ Բ. ցանկերուն մէջ։

Դամասկոսի թերթերը կը գրեն թէ զինուորական ատեաններէն եւ պատերազմական խորհուրդներէն դատապարտուածներուն համար ընդհանուր ներում ձեռք բերելու համար, որոշումի նախագիծ մը Ներկայացուցած է Ֆրանս. զինուոր. նախարարութեան։

Վերոյիշեալ Ա. ցանկին մէջ կը գտնուին հետեւեալ անձերը։

Հասան էլ Հաֆիզ, Մահմուտ Համտեք, Տէր. Շահպանտար. Հալիպ էլ Ազմէ, Իհսան Ճապրի, Հան Ֆաքիհ էլ Մառաշի, Խալեդ էլ Քաքին, Սաիդ էլ Աս, Տէր. Մուհամմէտ Ալի Նուաֆ։

ՊԷՅՐՈՒԹ ՔԱՂԱՔԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏՒԱԾ Է ՎՃԱՐԵԼՈՒ 43,000 ՈՍԿԻ

Մենք արդէն գրած էինք թէ անհամաձայնութիւն մը կը տիրէ Նարտարագէտ երկրաչափ, Փօլ Նաճճի եւ քաղաքապետութեան միջեւ։ Պ. Նաճճի լանձն առած է կառուցանել քաղաքապետական չորրորդ շէնքը, բայց ինքզինքը վնասուած զգալով քաղաքապետութեան կողմէ պայմանագրէն սկսեալ մեկնումին, զայն դատի կանչեց։

Պէյրութի քաղաքացիական դատարանը, չորեքշաբթի առաւօտ Պ. Տիբէքին նախագահութեամբ նիստ գումարելով, դատապարտեց քաղաքապետարանը Պ. Նաճճիի վճարելու 36 հազար ոսկի։ Անկէ զատ Պ.Նաճճի իրաւունք ստացաւ գանձելու 7,500 ոսկի իբր վնասուց հատուցում։

Դատարանը մերժեց նաեւ յղացք պետական խորհուրդին առջեւ տանելու քաղաքապետութեան ներկայացուցիչին կողմէ եղած առաջարկը։

ԽԱԼԻԼ ԱՀԲԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

Հարցաքննիչ դատաւորը, Պ.Անթուան դարձեալ գնաց Խալիլ Աքլառի դիակին գտնուած վայրը, այս դաշը լուսաբանելու քննոյթ ունեցող նոր որոնումներ կատարելու համար։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ

Անծանօթ մը Իզար Իպրահիմեան անուն մարդու մը վաճառատունէն գողցած է 25 ս. ոսկի։

ՖԱՇԻՍՏ ՊՐՈՓԱԿԱՆՏ

Առջի օր «Աւրիա» շոգենաւով Իտալիա ղրկուեցան 31 իտալացի երիտասարդներ, Սուրիոյ եւ Լիբանանի շրջաններէն։ Իտալական հիւպատոսն ու Ֆաշիստ պետը ողջերթի համար մինչեւ նաւ գացին։ Ասոնց բոլոր ծախքերը կը հոգացուին իտալական կառավարութեան կողմէ։ Տիքթաթոր Մուսոլինիի կարգադրութեամբ տեղի կ'ունենայ այս ճամբորդութիւնը, որովհետեւ ժամանակին Մուսոլինին յայտարարած էր որ արտասահման գտնուող իտալացիները տեղեակ չեն Ֆաշիստական գործունէութեանց եւ արդիւնքներուն։ Որով տեսակ մը Ֆաշիստական բրոբականտի համար կը ղրկուին անոնք եւ պիտի վերադառնան հանի մը ամիսէն։

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Սոֆաք էլ Ղլարի մէջ, երկու եղբայրներ՝ Մոհամմէտ Ահմէտ եւ Միր էլ Ահմէտ ընտանեկան խնդիրի մը պատճառով իրարու հետ կռուի բռնուեցան։ Խօսքէ գործի անցնելով առաջինը նետուեցաւ կրտսերին վրայ եւ զայն մահացուօրէն վիրաւորեց դանակի հարուածներով։

Ոճրի հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, իսկ եղբայրասպանը բանտ։

Պ. ԹԻՒԷՆԻ ՊԷՅԹ ԷՏՏԻՆԻ ՄԷՋ

Հանրային կրթութեան եւ գեղեցիկ արուեստներու նախարարը, Պ. Կապրիէլ Թիւէնի, ընկերակցութեամբ Միւզէ Նասիոնալի պահպանիչ Էմիր Մորիս Շեհապի, անցեալ շաբաթ օր այցելեց Պէյթ Էտտինի պատմական պալատը։

Պ. Նախարարը պատուեց տուեր է ճարտարագէտի մը որ Լիբանանի նախկին կառավարիչներուն պալատին յատակագիծը պատրաստեն։

ՆՈՐԱԳԻՒՏ ՄԸ ԽԵՂԴՈՒԱԾ

Երբ հանի մը երիտասարդներ Մէսաուղաւարի կողմերը, ծովեզերքը կը պտտէին, ճերմակ լաթի մը մէջ փաթթուած մեռած նորածին մը նշմարեցին։

Բժիշկ. քննութիւնը ցոյց տուաւ որ խեղդուած է ան։

Մէսաուղար թաղի ոստիկանութիւնը քննութիւն մը բացաւ։

ՀՐԷՇԱՅԻՆ ՕՁԻ ՄԸ ՊԱՏԻԺԸ

Մոհամմէտ Քայպաբի ծանօթ ոճրագործին, Ալի Պաքքիին մահապատիժը հաստատուած է Հալէպի դատական բարձրագոյն իշխանութիւններուն կողմէ։

Մահապատիժը պիտի գործադրուի շատ մօտ օրէն։

ՖԻՒՎՐ ԹԻՖՈՅԻԴ

«Ֆիէվր Թիֆոյիտ»ի բազմաթիւ դէպքեր նշմարուած են Պէյրութի մէջ։ Առողջապահական սպասարկութիւնը ամեն ջանք կը թափէ չարիքը սահմանափակելու համար։

ԵԳԻՊՏ. ԾԵՐԱԿՈՅՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Եգիպտ. Ծերակոյտի նախագահը Եհեհա Իպրահիմ փաշա, իր ընտանիքին հետ Համբրինանով Պէյրութ ժամանեց ամառը Լիբանանի լեռներուն վրայ անցնելու համար։

Զայն նաւահանգիստը ողջունեց վարչապետի զրասենեակի պետը, Էմիր Ֆայէք Շեհապ, Լիբանանեան կառավարութեան անունով։

ԼԻԲԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՀԱՇԻՒԸ

Լիբանանեան նախարարները ըսկրսան մշակել առանձնաբար իրենց նախահաշիւները, որոնք պիտի ներկայացնեն յետոյ ելեւմտական նախարարին որ պիտի նշէ 1932ի նախահաշիւը։

Ըստ մեր քաղած տեղեկութիւններուն հասոյթի եւ ծախսի գումարները պակաս պիտի չըլլան, բաղդատմամբ անցեալ տարուան։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՊՕՅՔՕԹԸ

Բ. Քոմիսէրութեան ընդհ. քարտուղարը տեսակցութիւն մը ունեցաւ մենաշնորհեալ սպասարկութիւններու հսկողութեան պետին հետ Դամասկոսի պօյքօթին վերջ մը տալու համար ձեռք առնելիք միջոցներու մասին։

Կը կարծուի թէ հանրակառքերու օրջագայութիւնը սուրիական մայրաքաղաքին մէջ շուտով պիտի վերսկսին։ Պանդոկ Օմայեադի միջադէպին առիթով ձերբակալուած 7 ուսանողներէն 5ը ազատ արձակուեցան։

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ուրախութեամբ կը տեղեկանանք որ տեղւոյս ծանօթ ազգայիններէն Տիար Տէր. Բ. Գուլազեան, որ հանի մը ամիսէ ի վեր Եւրոպա կը գտնուէր եւ բժշկական ուսումնասիրութիւններ կը կատարէր, վերադարձած է։

Տէր. Գուլազեան սկսած է հիւանդներ ընդունիլ իր նախկին դարմանատան մէջ։

Բարի գալուստ կը մաղթենք։

ԱՆՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ՍՊԱՍԱՒՈՐ

Լէոն էլ Ասմանի անուն երիտասարդ սպասաւոր մը իր տիրոջ բացակայութենէն օգտուելով գողցաւ անոր դրամապանակը ու փախաւ։ Ոստիկանութիւնը բռնեց սակայն իր օձիքէն։

ԱԶԴ

Հօմսի Սահակեան Նախակրթարանի համար օգնական ուսուցիչի մը (Ֆրանսերէն գիտնալ պայման է) եւ վարժ մանկապարտիզպանուհիի մը պէտք կայ. պայմաններուն տեղեկանալու համար թեկնածուներ կրնան դիմել մինչեւ Օգոս. 15 Թաղականութեան հետեւեալ հասցէով.

Conceil Communal Armenienne
B. P. 77
Homs

ՍՏԱՑԱՆՔ

«Պատանիին Գրադարան»ը (հատոր 4)

ՊԱՀՈՒՄ

Պատմուածք Լ. Թոլսթոյէ. հատը ձեռքէ 1 ե.ի. բաժանորդագրութիւն 12 թիւր 10 ե. դ.

Դիմել՝ Sahag Mesrob Fres
25, Sh. Tevfik, Cairs

Խ. Ծ.— Առաջին երեք հատորները ստացած չենք։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ ԴՊՐԵՎԱՆՔԻՆ

Դպրեվանք ընդունուելու համար անձամբ կամ նամակով դիմողներուն ի գիտութիւն կը յայտարարենք թէ՝

Ա.— Հոկտ.ին դպրեվանք պիտի ընդունուին միայն Տասը նոր ուսանողներ մեջը քննութեամբ.

Բ.— Մեջը քննութիւնք պիտի կատարուին 1931 Սեպտ. 21—28 ընթացքին, ամեն առաւօտ ժամը 9—12, Դպրեվանք, Անթիլիաս։

Գ.— Մեջը քննութեանց մասնակցելու եկող թեկնածուները պէտք է պատրաստ ունենան.

1.— Նախակրթարանի շրջանը աւարտած ըլլալնին հաստատող վկայագիրը եւ վերջին երկու տարիներուն իրենց դասերուն պաշտօնական վիճակացոյցը։

2.— Իրենց պատկանած Առաջնորդարանէն վաւերացեալ բարի վարուց վկայագիրը։

3.— Իրենց Բաջառողջ ըլլալը հաստատող բժշկական նոր քննութեան մը վկայագիրը։

Նախապատուութիւն պիտի տրուի Զայնեղ 15—16 տարեկան եկեղեցասէր պատանիներու, եթէ վերոյիշեալ պայմանները ալ կը լրացնեն։

Դպրեվանքի երկրորդ տարեշրջանի դասաւանդութիւնք պիտի սկսին 1931 Հոկտ. 1ին, Երկուշաբթի օրը։

Վերատեսուչ Դպրեվանքի
ՇԱՀԷ ԵՊՍ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

ՄԵԾ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ, 2 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ

ՆԱՀՐ - ԷԼ - ՔԷԼՊԻ

ՕԴԱՍԱՆԻՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

ԱՄԲՈՂՋ ՕՐԸ

ԶՈՒԱՐՃՈՒԹԻՒՆ, ԵՐԳ ԵՒ ՊԱՐ

Ճոխ հիւրասիրութեան համար մասնաւոր կարգադրութիւններ եղած են, ժողովուրդին հանգիստը ապահովելու համար։

Ապահովեցէք Ձեր մուտքի տոմսերը՝ կազմակերպիչ յանձնախումբի անդամներէն։

Ծանօթ.— Արգիլուած է ըմպելի տանիլ միասին. ամէն ինչ կարելի է ճարել տեղւոյն վրայ։

152 ԵՐԿՈՒ ՍՐՏԵՐ

Գացած էր դիտելու գիւղին տղաքը, որ հրապարակին վրայ քարէ գնդակ կը խաղային։

Քարէ գնդակ....։ Գլօգլօ երբեք քարեգնդակ տեսած չէր։ Այս փոքրիկ գոյնզգոյն գնդիկները շատ գեղեցիկ կ'երեւային։ Անոնցմէ մէկը գլտորելով ճիշդ իր ոտքին քով եկաւ։ Գլօգլօ առաւ զայն և սկսաւ ուշադրութեամբ զննել, բայց յանկարծ յիշելով Հայր Լարիւի տուած դասը, խրոխտաբար գետին նետեց փոքրիկ առարկան։ Տղաքը տեսած էին Գլօգլօին գնդակ առնելը, որովհետեւ քիչ յետոյ տղոցմէ մին իր գնդակը չէր գտնար։ Սկսաւ լալ պոռալ՝ ըսելով թէ Գլօգլօ իր գնդակները գողցած է։ Նոյն իսկ քիչ մըն ալ չափազանցեց կորսուած քարեգնդակներուն թիւը։ Մէկ քարեգնդակ մը չէր որ կորսուած էր՝ այլ տասը, քսան, հարիւր... իր բոլոր ունեցածը։

Վրէժը լուծելու համար տղաքը Գլօգլօի վրայ խոյացաւ, կռիւը սկսաւ երկու հակառակորդներուն միջեւ, անհաւասար կռիւը, որովհետեւ Գլօտի տղան տարիքով իրմէ աւելի մեծ տղու մը հետ էր որ կը կռուէր։

Բարեբախտաբար հրապարակին միւս ծայրը Հայր Լարիւն կը հսկէր։ Անմիջապէս վազեց եկաւ և երկու հակառակորդները բաժնեց իրարմէ և կեղծ կողոպտուածին կից մը տալով Գլօգլօն առաւ գնաց։ Ստահակը չի մարսեց կիցը, և լալով ճամբան վրայ գնաց։ «Հրոտպիտներուն պզտիկը գողցաւ մեր քարեգնդակները և ծեծեց ալ եկաւ մեզի ծեծեց»։ Այդչափը արդէն բաւական էր որ պատանին գիւղի մէջ մեծ համբաւ ունենար։

Կինը առանց հասկնալու պատահարը, մի միայն զգացած որ հոպիտները համարձակած են ձեռք վերցնել իր զաւկին, գնաց հայրը Լարիւի բռունցք ցոյց տուաւ։

—Կոշտ արարած....տո՛նհա՛կ, սրիկա՛յ, գոռաց ան։

39 ԵՐԿՈՒ ՍՐՏԵՐ 149

Անոր ամենէն մեծ յաղթանակը եղաւ այն օրը ուր շուներուն սանձը իրեն յանձնուեցաւ։

Բարի և հաճոյակատար շուները չըմբոստացան։ Հազիւ թէ անոնցմէ մէկը խուլ մռմռոց մը կ'արձակէր՝ անհամբեր տղեկը կապիկը չարամտութեամբ անոր ականջները կամ պոչը կը խածոտէր։

Այս արեւոտ և ազատ կեանքով, իր ընկերներուն գորովանքին և սիրոյն առարկայ՝ գեղեցիկ փոքրիկ Գլօգլօն կը մեծնար, երջանիկ....։

Թէև իր մեծ Հայր Լարիւն կը սիրէր, ինչպէս նաեւ իր կնքահայրը Լէշըվըլէն և չորքոտանի ընկերները, և սակայն պատկառանք և յարգանք ունէր հանդէպ իր մայրիկին՝ Գլոտին հանդէպ։

Անոր բանականութիւնը կարծես իրեն հասկցուցած էր թէ ինչե՛ր քաշած էր իրեն համար իր սիրունիկ մայրիկը իր փոքրիկ սրտին գուրգուրանքովը կ'ուզէր սիրոյ բացած վէրքը բուժել....։

Ինչպէս ալ Գլոտ իր հաճոյալի վայրկեանները եւ երջանկութեան զգացումները կը պարտէր այս փոքրիկ վարդագոյն էակին, որուն կապոյտ աչքերուն փայլը ամէն ինչ կը լուսաւորէր։

Գլոտ զայն կը նմանցնէր Ժան Սէրէժին և առով կ'ուրախանար։ Երջանիկ էր իր զաւկին մէջ տեսնելով կատարեալ պատկերը այն մարդուն զոր այնքան սիրած էր։

Բայց երիտասարդ կինը հակառակ իր քաջութեան և երջանիկ երեւալու համար, իր գործ դրած բարի կամեցողութեան տակաւին խոր տխրութեան պահեր կ'ունենար, այդ վիճակը մէկէն ի մէկ ի յայտ կ'ուգար առանց դրական պատճառի։ այն ատեն ձեռքին աշխատութիւնը կ'ընդհատէր, անշարժ կը կենար և իր նայուածքը, իր գեղեցիկ և խոհուն նայուածքը կը կեդրո-

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Պ. ՍԹԻՄՍԸՆ ԼՈՆՏՈՆ ՎԵՐԱԴԱՐՑԱԾ

Պերլին.— Պ. Սթիմսըն Լոնտոն վերադարձաւ։ Իր մեկնումէն առաջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Մարաջախտ Հինտէնպուրկի հետ։

ԱՆԳ-ՈՍԿԻՆ ԶՕՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Փարիզ.— Կարեւոր տեսակցութիւններ տեղի կ'ունենան Փարիզի մէջ, անգլիական և Ֆրանսական դրամատուներու պատուիրակներուն մէջ անգլիական ոսկին զօրացնելու համար։

ԱՄՍԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՋԵՂՋԸ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

Նիւեորք.— Ամսականներու զեղչի շարժումը ընդլայնումով կ'ընթանայ ամերիկայի ճարտարարուեստին մէջ։ Աշխատական Նախարարութիւնը բազմաթիւ բողոքներ ստանձնած է այս մասին։

ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ

Պերլին.— Ի պատիւ Պ. Մէքտոնըլտի տրուած ճաշկերոյթի մը ընթացքին, Պ. Պրիւնինկ յայտարարեց որ Գերմանիոյ կացութեան բարւոքումը կարելի կ'ըլլայ միայն բոլոր ազգերու փոխադարձ համերաշխութեամբ և օժանդակութեամբ, որոնց հիմնաքարը դրուեցաւ Լոնտոնի մէջ։ Պ. Մէքտոնըլտ, պատասխանելով յայտարարեց որ եթէ Լոնտոնի համաժողովին արդիւնքները զգալացունց չ'եղան, թոյլադրեցին սակայն ներկայ եղող ազգերուն որ համերաշխութեան մը շուրջ համաձայնին Գերմանիոյ օժանդակելու համար։ Ան աւելցուց. «Կուզեմ ճանչնալ նախ Ֆրանսացի բերած օժանդակութիւնը և կուզեմ յայտնել յուսալ Ֆրա. սացի պետական մարդոց հետ ունեցած ձեր խօսակցութիւնները պիտի հետաւղնդուին ուրիշ երկիրներու մասնակցութեամբ, եթէ ասիկա անհրաժեշտ է»։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆ

Մարսեյլ.— Պէյրութէն եկող նաւու մը վրայ ձերբակալուեցաւ չինացի տղայ մը որ կը փախցնէր 10 քիլօ աֆիոն։

ՍՊԱՆԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Մատրիտ.— Պ. Պէսթէրօ, ընկերվարական, 6 ի դէմ 325 ձայնով սպանիոյխորհրդարանին նախագահ ընտրուեցաւ։

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Պոլիս.— Պոլսէն Պուքրէշ մեկնող ֆրանսական օդանաւ մը Քիւթիւճէվօյի մօտերը (Պուլկարիա) կրակ առնելով գետին ինկաւ։ Օդանաւին մէջ գտնուող 7 ճամբորդները ողջ ողջ այրեցան։ Մեռնողներուն մէջ են Իզմիրաբնակ երկու անգլիացիներ՝ ՄՄ. Ուիլեմս և Քրուշ։ Միւս ուղեւորներն էին Պոլսոյ Նորվէկեան ընդհանուր հիւպատոս Մ. Ռէքքի, ամերիկուհի մը և երիտասարդ մը, որուն ինքնութիւնը անծանօթ կը մնայ դեռ։

ԿՈՄՍ ՑԵՓԼԻՆ ԻԹՈՒԻԶՔԸ ԴԷՊԻ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԲԵՒԵՌ

Պերլին.— Իրիկէն կը ծանուցանեն թէ «Կոմս Ցէփլին» կիրակի կէս գիշերին անցած է Քար Քանինէն և կ'ուղղուի դէպի Պարէն և Ֆրանսուա Ժօզէֆի երկիրը, ուր պիտի հանդիպի ռուսական «Մալիժէն» սառնացաւեկ նաւուն։

Մոսկուա.— «Կոմս Ցէփլին» ուղեւորութիւնը կը շարունակուի գոհացուցիչ պայմաններու տակ։ Կը կարծուի թէ այս առտու ան ժամանած է Ֆրանսուա Ժօզէֆ երկրին հարաւը և անդիպած է ռուսական «Մալիժէն» սառնացաւեկ նաւուն։ Ստացուած անթել մը կը ծանուցանէ թէ դեկաւոր օդապարիկին մէջ ամէն ինչ լաւ կ'ընթանայ։

ՉԻԼԻԻ ՄԷՋ ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆ ԾԱԳԵՑԱՒ

Պուէնոս Այրէս.— Սանթիակօյէն կ'իմացնեն թէ ամբոխը միացաւ այն ցուցարար ուսանողներուն, որոնք հաւաքուած էին, խառնակութեան մը ընթացքին սպաննուած իրենց մէկ ընկերոջ համար բողոքելու։ Հեծելազօրքին հետ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ։ 2 մեռեալներ և մօտ 50 վիրաւորներ կան։ Ժողովուրդը Նախագահ Իպանէզի հրաժարականը կը պահանջէ։

ՕԹԷԼ ԱԼԷՆՊԻ

Hôtel ALLENBY

ԱԼԷՄՊԻ ՓՈՂՈՑ

ԹԷԼԷՖ. 262

ՀԵՌԱԳԻՐ HOTEL ALLENB

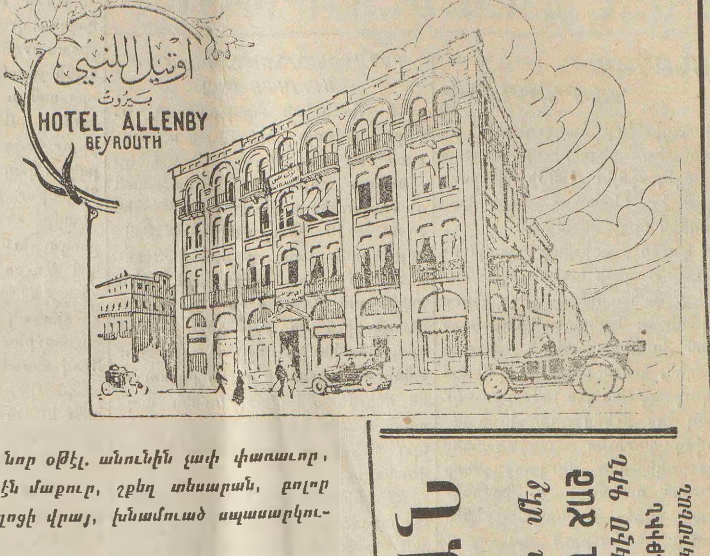

Հայկական նոր օթէլ. անունին չափ փառաւոր, անբաղդատելիօրէն մաքուր, շքեղ տեսարան, բոլոր սենեակները փողոցի վրայ, խնամուած սպասարկութիւն.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

ՇԱՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ԴԻՄԵՑԷՔ ԵՒ ՊԻՏԻ ԶԱՄՈԶՈՒԻՔ

Տէր եւ տնօրէն՝
ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԱՑՈՒԵԱՆ և
Ժ. ԱՐԷԼԵԱՆ

Պանդոկ ԼԻԲԱՆԱՆ

- ՁԱՀԼԷ - Ձահլէի մէջ

Հայկական միակ պանդոկը

ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՃԱՇ

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆԿՈՂԻՆՆԵՐԸ ԿԷՍ ԳԻՆ

ՏՈՒՆ ՎԱՐՁԵԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ տնօրէն Յ. ՑՈՎԼԱԿԻՄԵԱՆ

ՏՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
Այժմ Մնայուն բժիշկ St. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ
ՆԱՀՐԻ ՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ ԻՐ ՔԼԻՆԻՔԻ ՄԷՋ

Ամեն օր (կէսօրէ առաջ 10—12
(կէսօրէ վերջ 1 — 3

ՄՆԹ.— Հինգշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ աղքատ հիւանդներուն ձրի։

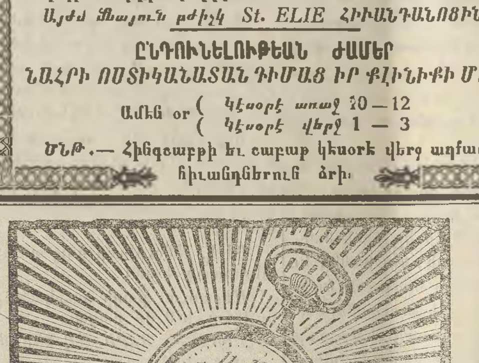

«Time is money»

Ժամանակը ոսկի է

ԶԷՆԻԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ ՇՆՈՐՀԻՒ ԻՐ ԱՄԵՆԱՃՇԳՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

անգուգական յատկութիւններուն ձեզի դրամ կը շահեցնէ առանց դժուարութեան, կարելիութիւն տալով խնայելու ձեր րոպէներն անգամ։

Ունինք ժամացոյցներու ամբողջ շարք, ոսկի, արծաթ թէ նիքել, կիներու եւ այրերու համար։

Կ'ԱՊԱՀՈՎՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ.

Ընդհ. ներկայացուցիչ՝ ***ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՇԱՀԻ՛Ն*** (Ֆօշ փողոց)

Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց, քաղաքապետարանի դրան կից։

Կեանքի տղուրեան դէմ!

այլեւս ոչ ներկայացում ոչ նուագ անհրաժեշտ նուագը ձեր տան մէջ։

ՕՏԷՕՆ

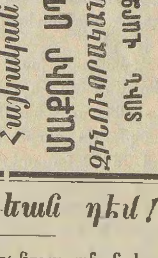

Սկաւառակի եւ ֆօնօի յայտնի մարքան ձեզ այս կը մատուցէ քիչ դրամով ամէն գիշեր ընտիր նուագ լսելու հաճոյքը։

Գնեցէք **ՕՏԷՕՆ** ֆօնօ մը

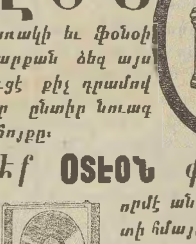

որմէ անկասկած պիտի հմայուիք եւ շնորհիւ այս հռչակաւոր մարքայի սկաւառակներուն շարունակական ժամանման, կըրնաք ամէն իրիկուն, Ձեր տուներուն մէջ վայելել ամենամեծ նուագահանդէսները եւ նուագները, իրենց վերջին ստեղծագործութիւններով։

Այլեւս ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուագահանդէս. այդ բոլորը ունենալ ձեր տան մէջ միակ միջոցն է կեանքի տղուրեան դէմ ինքնապաշտպանուելու։

ՏՔԹ. ԳԷՈՐԳ ԱԷՐԳԷՐԷԱՆ

Վկայեալ Lauréat Նախկին Interne եւ այժմ մնայուն բժիշկ Ֆրանսական հիւանդանոցի աչքի, քթի, կոկորդի, ականջի, և գլխու հիւանդութիւններու բաժնին։ Հիւանդ կ'ընդունի կէս օրէ վերջ ժամը 2—6 իր գինիքին էջ Rue de Damas, N° 15, ի հարկին հիւանդներ ուղակի հիւանդանոց կ'ընդունուին հրկնդմէ տրուած մուտքի աքօրով։ Վկայեալ աղքատ։ ը ձրի։

ՕԹԷԼ

ԶԱՀԼԷ ԶԱՀԼԷ

ԼԻՒՔՍ

— ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ Գ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ —

Կեդրոնական ամենագեղեցիկ դիրքի վրայ, բոլորովին նոր կահաւորում

Մաքուր եւ անթերի սպասարկութիւն ու դիւրամատչելի գին

Արեւելեան եւ եւրոպական համեղ ճաշ

Ընտանիքներու համար մասնաւոր դիւրութիւն

Մեր նշանաբանն է՝

1.— *Մաքրութիւն*

2.— *Մաքրութիւն*

3.— *Մաքրութիւն*

ԶԱՀԼԷ ԶԱՀԼԷ

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՕՔԹ. ՄԻՔԱՅԷԼ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ

(Վկայեալ Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանէն)

Գիտական վերջին մեթոտներով, կատարելագործուած վիրաբուժական գործիքներով եւ 32 տարուան փորձառութեամբ կը դարմանուին հետեւեալ հիւանդութիւնները.—

Ա.— *Վիրաբուժական ամէն կարգի գործողութիւնները։*

Բ.— *Ծննդաբերութիւն առանց վտանգի, մասնաւոր սպասարկութիւն գիշերուան համար։*

Գ.— *Իգական սեռի ծննդաբերական գործարաններու հին և նոր բոլոր ախտերը գիտական վերջին մեթոտներով։*

Դ.— *Արանց և կանանց Փրանկախտի ու Ֆերմամիզութեան հիւանդութիւնները կը դարմանուին նորագիւտ դեղերով և առանց ցաւ ներարկումներով։*

Ե.— *Աչքի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ, Ռօեալ Մէյլ Լայնի Անգլ. ընկ. պաշտօնական բժիշկի հանդամանքով մեր քննած և դարմանած հազարաւոր ճամբորդները առանց արգելքի իրենց տեղը հասած են։*

Զ.— *Յաջողապէս կը դարմանուին նաև մալարիան, ներքին և մորթի հիւանդութիւններ ինչպէս նաև երախաներու հիւանդութիւններ։*

Է.— *Երեքշաբթի օրերը կէսօրէ ետք ժամը 3—6 աղքատներուն ձրի։*

Ընդունելութեան ժամեր. Ամէն օր 8—12 և 3—6

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ. Թրամվայի Ընկերութեան մօտ, Առողջութեան դեղարանի քով, Պարպարիներու վերելքին վրայ.—

ԱԼԺԷՐԻԱԿԱՆ ՄԵԾ

Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Հ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Կը քաշուի՝ 15 *Օգոստ.* 931 *Գին՝ Ս. դհկ.* 12.50

Շտապեցէ՛ք օրը մօտեցաւ...

Գլխաւոր պարգեւներն են՝ 50,000—30,000—22,950—20,000—13,000 7,900—7,175—5,450—1,740—800—645 *եւայլն եւայլն։*

Փոքրիկ դրամ մը տալով կրնաք հարստանալ....։ Գնեցէ՛ք այս տոմսակներէն քանի մը հատ՝ Ձեր և Ձերիններուն բախտին։ 20 տոմսակէ աւելի գնողին 100ին 10 զեղչ կ'ըլլայ։ Փոստով ապսպրանք կ'ընդունուի։

ՊԷՅՐՈՒԹ—Պօրսա (B. P. 422) *Մ. ԿԱՊՐԱՇ*

Վիճակահանութեանց ընդհանուր Գործակալութիւն

ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

ԵԹԷ ԿՈՒԶԷՔ ԿԱՀԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՏՈՒՆԵՐԸ

ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԵՒ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԳՈՐԳԵՐՈՎ

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԾԱՆՕԹ ԳՈՐԳԻ ՎԱՐՊԵՏ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԱՇՃԵԱՆԻ

ԳՈՐԳԻ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

ուր պիտի գտնէք պատրաստ և ապսպրանքով ամէն տեսակի և չափի գորգեր, որոնք Եւրոպական և Ամերիկեան հրապարակներու վրայ ծանօթ ճանչցուած են։

Նիր Իսք Րիլիֆի նախկին Ղազիրի գորգի գործատան բոլոր ապրանքները փոխադրուած են Պ. Թաշճեանի,

ԷՇՐԷՖԻԷԻ ԳՈՐԳԻ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆԸ

THE ROYAL MAIL LINE

- ՐՕԵԸԼ ՄԷՅԼ ԼԱՅՆ -

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԾԱՆՕԹ ՇՈԳ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Արագընթաց երթեւեկութիւններ ընդմէջ Եւրոպուրկի եւ հարաւ. ամերիկայի

UNITED STATES LINES

— AMERICAN MERCHANT LINES —

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կանոնաւոր երթեւեկութիւններ ընդմէջ Եւրոպուրկի եւ Նիւ-եորքի աշխարհիս մեծագոյն նաւերով։

CANADIAN PACIFIC

Գանատական ամենամեծ կառավարական շոգ. ընկ.

Կանոնաւոր երթեւեկութիւններ ընդմէջ Եւրոպուրկի և Գանատայի

EASTERN MEDITERRANEAN EXPRESS LINE

Ամէն 10 օրը կանոնաւոր մեկնումներ՝ Պէյրութէն — Աղեքսանդրիա Փիրէ եւ Մարսէյլ։

IPHIGENIA ԵՒ ASPASIA ԱՐԱԳԸՆԹԱՑ ՆԱՒԵՐ

ՆԱԽԸՆՏՐԵՑԷՔ ՃԱՄԲՈՐԴԵԼ ՄԵՐ ՆԱՒԵՐՈՎ

Գիներու, մեկնումներու, բուականներու, ինչպէս նաեւ զանազան մանրամասնութեանց համար դիմել.—

Ավընիւ Ֆօշ. Արեւելքի ընդհանուր գործակալ

Թէլէֆօն՝ 9—06 Ա. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

ԱԵՐՈՓՈՐՆԱՑԵՂԻ՝ Փիրէա— Մազրա Սքօա, թիւ 51։

Մասնաճիւղ Մարսէյլ— 80 Պուլվար օբ Տամ։

Մասնաճիւղեր Ռօտոսի, Կիպրոսի, Պաղեստինի ինչպէս նաեւ Սուրիոյ ու Եւրոպուրկի մէջ։

150 *Ե Ր Կ Ո Ւ Մ Ր Տ Ե Ր*

Նար կարծես անծանօթ աշխարհի մը մէջ ուր մէկը կը փնտռէր, իր դիմագիծը կը պրկուէր, իր թարմ դէմքը տառապանքի ծանրութեան տակ ընկճուած կնոջ մը երեւոյթը կ'առնէր։

Կը մտածէր... Ժանին վրայ կը մտածէր թէ ի՛նչ տեսակ կեանք մը խոստացած էր իրեն, ինչպիսի՛ երջանիկ ապագայ մը, և հիմայ առոր փոխարէն հոս էր, խեղճ հայրիկներու հետ, ինքն ալ խեղճ, անցորդներու արհամարհական նայուածքին նշաւակ։

Բայց Գլոռ Բրիվա իսկապէս այս թափառական կեանքէ՞ն էր որ կը տառապէր։ Հայր Լարիւին քով դժբախտ չէր։

Բարութեան և ուղղամտութեան մարմնացումներ էին այս արի մարդիկը, որոնց բարեկամուհին և աղջիկը եղած էր ինք։

Իր դժբախտութեան իսկական պատճառը արդեօք այն անհուն պարապը չէ՞ր զոր կը զգար կուրծքին տակ՝ սրտին տեղ....։

Իր ծնողքին և Ժան Սէրէզին յաւիտենական մնաք բարովը ըսած ըլլալը չէ՞ր որ կը տառապեցնէր զինքը։

Ժանը չէր մոռցած... երբեք պիտի չմոռնար....։

Շատոնց էր որ նետած էր անոր ծաղկեալ պատշգամի մը վրայ՝ վարդագոյններու ընդմէջէն երեւցող համբոյրի մը յանցանքը։

Նետած էր նաև յանցապարտուհիին, որպէսզի կարենայ աւելի ազատ կերպով մտածել Ժանի վրայ, նոյն իսկ տեսակ մը պաշտամունքով, այնպէս՝ ինչպէս կը մտածենք մեռած սիրելիի մը վրայ։

Ի՞նչ եղած էր Ժան Սէրէզ։ Գլոռ շատ անգամ ինքն իրեն կը հարցնէր ու պատասխան չէր գտնէր։

Բայց երբ այսպէս յիշատակներու աշխարհընտուէր՝ [illegible] չէր կանգ առնէր։ Մէկիկ մէկիկ, և հետզհետէ,

Ե Ր Կ Ո Ւ Մ Ր Տ Ե Ր 151

բոլորը կը վերյիշէր վարդարանի մը պէս որուն հպումը հաճոյք մըն է հոգեպարար։

Հայր Լարիւ՝ իբր կատարեալ հոգեբան և կեանքի պատահարներուն փորձառու՝ կը նշմարէր Գլոռի վիճակը և գիտէր թէ վիշտը բոյն դրած էր իր որդեգիր աղջկան սրտին մէջ։

Կը հասկնար թէ ինչու իր ստանձնած պարտականութիւնը կատարեալ չէ, բայց չէր ալ համարձակէր վանել այն սև գաղափարները որոնք գեղեցիկ Գլոռի միտքը կը պաշարէին։

Կը վախնար որ չյաջողի։ Չէր ուզեր նաև Գլոռի անցեալ կեանքին ակնարկութիւն ընել։

Գլոռի տառապագին երեւոյթի մասին զինք հարցնելու փորձելու դժուարին գործը, միշտ վազուան կը ձգէր։ Մտատանջ և ուղեկորոյս՝ չէր գիտեր ինչպէս վերաբերուիլ։ Գիտէր թէ բժիշկները կը յաջողին մարմինը բուժել, բայց հոգին բուժող ազդու դարման մը գոյութիւն ունի՞։

Անկարելի պատահար մը առիթ տուաւ Հայր Լարիւի խօսիլ Գլոռի հետ և ըսել ինչ որ ինք ունէր իր սրտին վրայ։

Կենդանաբանը կանգ առած էր Էսթէրէլ լեռներու ստորոտը՝ գեղեցիկ գիւղաքաղաքի մը մէջ։

Մէկ ներկայացում միայն պիտի տային և յետոյ պիտի մեկնէին աւելի հեռու, միշտ աւելի հեռու....։

Այդ իրենց կեանքն էր, թափառականներու կեանքը․ ձո՜ւր՝ ամէն երկինքի տակ և ամէն տեղ մարդ կը պատցնէ իր թշուառութիւնը։

Մինչ Հայր Լարիւ և Լէչըվըլէն աճապարանքով հիւղակը կը պատրաստէին, Գլօղլօն՝ ձեռքերը կռնակը կապած՝ հեռացած էր կատարեալ մարգու մը պէս որ շատ բանէ չի վախնար։

المطبعة الوطنية

بيروت — البرج « وراء علالات اورزدي باك »

صاحبها : خليل ضخيم

تطبع الكتب والجرائد والمجلات والاشغال التجارية وكل

ما يراد طبعه باحرف جميلة وطبع متقن واسعار متهاودة

طبعت في المطبعة الوطنية * بيروت « البرج »

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ

31 ՅՈՒԼԻՍ 1931

	Սուրիկ.
Եգիպտ. Ոսկի.	634
Անգլիկն. "	617
Տօլար "	126,75
Թրքական "	59·75
Ֆանք Օսմանեան	150
Իտալական Լիր 100	665
Յունական. Տրախմի 100	160
Անգլ. ոսկի	618
Ֆրանս. "	480
Օսման. "	553
Արծաթ մէճիտ	32
Գրէտի Ֆօնս. Ա. 21 50	
" " Բ. 12 50	
" " Գ. 11 75	

Սեֆերեան եղբարք Բիւ. Ֆօշ
Թէլէֆօն՝ 5-19